

קובץ לימוד

מבצע תורה
'בין הזמנים - מנחם אב'
תשפ"ב

בנימין זאבירב
בנימין זאבירב

בנימין זאבירב
בנימין זאבירב

שם התלמיד: _____

ישיבה: _____ שיעור: _____

טלפון: _____

מבצע תורה לימי בין הזמנים
בחסות ובתמיכה של ארגון

משכני

למשוך את לב הנוער לתורה
ויר"ש בקהילות הקודש

03-5796686

פתח דבר

אליך תלמיד יקר שיחי!

הסב נא את תשומת לבך אל הקטע הבא, ממכתב כ"ד מנ"א ה'תשט"ז:

"...דוקא בימים אלו שאין מחוייבים ע"פ דין הישיבה למשמעת ללמוד תורה מספר השעות בכל יום ויום, הרי מראים שברצון הטוב ומבלי ציווי מבחוץ מוסיפים על מספר זה כמה וכמה, ובפרט (ש)עליו להראות דוגמא חי' בסביבתנו עתה מהו תלמיד ישיבה בכלל וישיבת תומכי תמימים בפרט, שממנו ידאו וכן יעשו...".

לאור דברי הרבי הננו יוצאים במבצע תורה לימי בין הזמנים מנחם אב ומוציאים לאור קובץ עם פירוש חסידות מבוארת בתניא חלק מפרק ב' ופרק מ"ב בהם מבוארים בצורה ברורה ונפלאה, שע"י הדביקות וההתקשרות לרבי, קשורים ודבוקים בהקב"ה.

השימוש בביאור התניא הנפלא באישור מערכת 'חסידות מבוארת' ותודתנו נתונה להם על כך.

בטוחים אנו שאתה תמים, "תלמיד של הרבי", תראה לעצמך זכות וחובה להשתתף במבצע, לקבוע עיתים לתורה ולהתפלל עם הציבור.

את גודל המעלה שבכך, שגם בזמן כזה של בין הזמנים – בו אין השגחה על הנהגת התלמיד ועל לימודיו – התמים מצד עצמו קובע עיתים לתורה, ומתנהג בהנהגה חסידית – אין לשער!

לכל לראש בנוגע אליך, אתה מקנה לעצמך את אופן ההנהגה של תומכי תמימים בחייך האישיים, גם כאשר אתה נמצא בסביבה קצת שונה. כך פועל הנך גם על בני משפחתך, שבוודאי מושפעים עמוקות מהנהגתך. ועד שהנהגה כדבעי של תמים יכולה לפעול על הקהילה כולה!

(בפרט אם במקום מגורך מתגוררים יהודים שלע"ע לא זכו לטעום את טעמה של תורת החסידות - ההשפעה היא עצומה!)

הננו תקווה ובטחון שההתעוררות בהוספה בלימוד התורה ובפרט ב'בין הזמנים', תסב לרבי נחת-רוח רב, ותעזור לך לקבל השפעה פנימית מהרבי, להצלחה בלימוד התורה הנגלה והחסידות, מתוך יראת שמים.

ובודאי תזרז את הרגע הנכסף בו נזכה להתראות עם הרבי בגוף גשמי למטה מעשרה טפחים בגאולה האמיתית והשלימה, תיכף ומיד ממש.

הנהלת הישיבה / ועד התמימים

תניא [חלק מ] פרק ב' עם ביאור 'חסידות מבוארת'

ממהות ובחינת חב"ה, עד שמהות ובחינת חב"ד נחשבת כעשייה גופנית אצלו יחברך, כמו שכתוב כולם בחכמה עשית:

ואף שיש

רבבות מיני חלוקי מדרגות
בנשמות, גבוה מעל גבוה לאין
קץ, כמו גודל מעלת נשמות האבות ומשה רבינו
ע"ה על נשמות דורותינו אלה דעקבי משיחא, שהם
בחינת עקבים ממש לגבי המוח והראש. וכן בכל דור

ב

ריבוי חילוקי המדרגות בנשמות ישראל

[עתה חוזר לתחילת דבריו, שנשמות ישראל הן "חלק אלקה ממעל ממש", ומוסיף ביאור:]

וְאִף שֵׁישׁ רַבּוֹת מִיְּנֵי חִלּוּקֵי מִדְרָגוֹת בְּנִשְׁמוֹת, גְּבוּהָ מֵעַל גְּבוּהָ, לְאִין קָיִן.
— לכאורה יש להבין את האמור לעיל שנשמות כל ישראל, יהי' מי שיהי', הן "חלק אלקה ממעל ממש", וממקור אחד נחצבו — מ"מחשבתו וחכמתו ית' . . . הוא וחכמתו אחד": הרי מצינו חילוקי מדרגות עד אין שיעור בנשמות ישראל, ומזה שיש ריבוי מדרגות בנשמות נראה לכאורה שאין שרשם ממקור אחד⁴³.

[והולך ומפרט דוגמאות לחילוקי המדרגות בנשמות:]

כְּמוֹ גוֹדֵל מֵעֵלָת נִשְׁמוֹת הָאֲבוֹת וּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ עֲלֵיהֶם הַשְּׁלוֹם, עַל נִשְׁמוֹת הַדּוֹרוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי דְעַקְבֵי מְשִׁיחָא, שְׁהֵם בְּחִינַת עַקְבִּים מִמֶּשׁ לְגַבֵּי הַמוֹחַ וְהָרֹאשׁ.
הערך והיחס בין נשמות גבוהות, כמו נשמות האבות ומשה רבינו, והנשמות של הדורות האחרונים (הנקראים "עקבתא דמשיחא"), הוא כמו ההבדל בין מוחו של אדם לעקביו.

פירוש:

מבואר בכתבי האריז"ל שנשמת אדם הראשון היתה נשמה כללית, ואשר בה נכללו כל נשמות ישראל שבמשך כל הדורות, וכל נשמה פרטית מושרשת בחלק אחר בנשמת אדם הראשון. והיינו שהנשמות הגבוהות ביותר — כמו

(43) ביאור השאלה בעומק יותר — ראה בעיונים אות מג.

נשמת האבות ומשה רבינו – הן מבחינת ראש ומוח (הכח העליון ביותר) של נשמת אדם הראשון, והנשמות הנמוכות ביותר שרשן מבחינת רגליים ועקביים (החלק התחתון ביותר) של נשמת אדם הראשון. ונמצא, שכל הנשמות כולן הן „סוד גוף א' של נשמת אדם הראשון . . כל א' מישראל הוא „אבר“ פרטי [נשמת אדם הראשון]” (טעמי המצות להאריז"ל פ' קדושים)⁴⁴, ובלשון רבינו במ"א (לקוטי תורה ריש פרשת נצבים) „כל ישראל הם קומה אחת שלימה“.

וזהו הפירוש הפנימי במה שנקראו דורותינו אלו בשם „עקבתא דמשיחא“⁴⁵, לפי שהנשמות בדור דעקבתא דמשיחא הן נמוכות ביותר, והן מבחינת „עקביים“ דנשמת אדם הראשון (דרך חיים (לאדמו"ר האמצעי) סוף פרק פג).

ואם כן, ההבדל בין מעלת נשמות האבות ומשה רבינו לנשמות שאר בני ישראל – וכן כללות ההבדל בין נשמות גבוהות לנשמות נמוכות – הוא במדרגת נשמתם, ובמילא גם בעצם היכולת שלהן להרגיש אלקות.

כלומר, מעלתן של הנשמות הגבוהות אינה (רק) בכך שחוננו בחושים וכשרונות נעלים יותר משאר בני אדם, על דרך החילוקים הקיימים בין אנשים בכלל, שיש בעלי שכל גדולים ויש אנשים פשוטים בכשרונותיהם. וכמו כן, אין מעלתן (רק) במדותיהן הנעלות והמעודנות, כמו שמצינו שיש בני אדם שהם בטבעם בעלי מזג טוב ועדיני נפש ויש שנולדו עם מדות רעות וצריכים יגיעה ומלחמה עצומה לזכך את מדותיהם.

אלא מעלתן היא בעצם מדרגתן – שמקורן של הנשמות הגבוהות נעלה יותר, אשר על כן נקל להן לחוש ולהרגיש אלקות (וכן להשיג מדריגות עליונות יותר באלקות)⁴⁶, בדוגמת המוח שבו גילוי כללות חיות הנפש (להלן פרק נא); משא"כ הנשמות הנמוכות אין להן הרגשה כ"כ באלקות (אלא על ידי

וברש"י סוטה שם: „בעקבות המשיח, בסוף הגלות לפני ביאת משיח“. ובמצודת ציון (ועד"ו ראב"ע) תהלים שם: „עקבות, ענין התאחרות . . על שם שהעקב הוא אחרית הרגל וסופו“.

אבל לפי הפירוש הפנימי, „עקבתא דמשיחא“ מורה על מדרגת הנשמות של דורות האחרונים.

46 אף שכמובן גם הם צריכים להתייגע כדי להגיע לכך, וכמו שאמר רז"ל (סוכה נב, א) „כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו“ – אבל על ידי עבודתם ביכולתם להגיע לידי מדרגות עליונות יותר מנשמות נמוכות יותר. עיין ריש ד"ה אלה הדברים ב„המשך“ תרס"ו (לאדמו"ר הרש"ב), ובכ"מ.

44 ענין זה נרמז במאמר רז"ל: „עד שאדם הראשון מוטל גולם, הראה לו הקב"ה כל צדיק וצדיק שעומד מזרעו, יש שהוא תלוי בראשו כו' תלוי בשעריו כו'“ (תנחומא תשא יב. שמות רבה פ"מ, ג – הובא בשער הפסוקים להאריז"ל פ' בראשית דרוש ג). ולפי הפירוש הפנימי קאי על נשמות ישראל, שהן „תלויות“, היינו „מושרשות“, בדרגות שונות של נשמת אדם הראשון.

וראה גם במקומות שצויינו בתחילת הערה 18.

45 בתהלים (פט, נב), „עקבות משיחך“, וברש"י: „סופי מלך המשיח, ולשון משנה הוא (סוטה מט, ב) בעקבות המשיח חוצפי יסגי“.

ודור יש ראשי אלפי ישראל שנשמותיהם הם בחינת ראש ומוח לגבי נשמות ההמון ועמי הארץ, וכן נפשות לגבי נפשות, כי כל נפש כלולה מנפש רוח ונשמה. מכל מקום שרש כל הנפש רוח ונשמה כולם, מראש כל

יגיעה גדולה), והן בדוגמת העקב שברגל⁴⁷, שהוא החלק התחתון ביותר בגוף האדם שלא נרגשת בו חיות הנפש⁴⁸.

וְכֵן כָּל דּוֹר וְדוֹר יֵשׁ רָאשֵׁי אֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל, שְׁנֵשְׁמוֹתֵיהֶם הֵם בְּחִינַת רֹאשׁ וּמוֹחַ לְגַבֵּי נְשָׁמוֹת הַהֶמּוֹן וְעַמֵּי הָאָרֶץ.

וכשם שכל נשמות ישראל במשך כל הדורות הן „סוד גוף אחד של נשמת אדם הראשון“ (כנ״ל) – כך הוא בכל דור ודור בפרט, שכל הנשמות של אותו דור הן כמו „סוד גוף אחד“: נשמות ראשי אלפי ישראל הם בחינת הראש והמוח של הדור, ונשמות שאר בני הדור ועד לנשמות ההמון ועמי הארץ – הם שאר ה„אברים“ (הנמוכים מן הראש) עד העקביים.

וזהו הטעם הפנימי לכך שנשיאי ישראל נקראים בכתוב בשם „ראשי אלפי ישראל“: אין זה רק משום שהם מנהיגים את העם, כמו הראש המנהיג את כל הגוף, אלא (כנ״ל) גם לפי שנשמותיהם גבוהות יותר מנשמות שאר בני ישראל, ובפרט מנשמות ההמון ועמי הארץ, עד שהערך והיחס של נשמות נשיאי ישראל לגבי נשמות שאר בני ישראל הוא בדומה לערך ויחס של הראש לגבי שאר אברי הגוף (וכפי שיבואר להלן בפרק עמ׳ קד).

ונמצא, שבכל דור ודור גופא יש חילוקי מדריגות בנשמות, מן הקצה אל הקצה.

וְכֵן נְפִשׁוֹת לְגַבֵּי נְפִשׁוֹת, כִּי כָל נֶפֶשׁ כְּלוּלָה מִנְּפִשׁ רֹחַ וְנִשְׁמָה.

לא רק „נשמות“ ראשי אלפי ישראל הן גבוהות מ„נשמות“ ההמון ועמי הארץ, אלא אף „נפשותיהם“ גבוהות מ„נפשות“ ההמון.

47) בטעם הדיוק שנקט הנשמות „שהם בבחינת עקביים“ דוקא – ראה בעיונים אות מד.
48) ראה בתוס' נזיר (נא, א ד״ה רקב הבא מן העקב): „שבעקבו של אדם יש עובי בשר שאין בו חיות“. ובאבות דר' נתן (ס״פ לא): „מלאך המת באדם, זהו עקיבו של אדם.“
ובקיצורים והערות לאדמו״ר הצמח צדק מבאר שבעקביים יש רק הארת הנפש החיונית (ולא הנפש השכלית), ולפיכך ערך העקב לגבי המוח הוא כערך בהמה לגבי אדם.

פירוש:

כחות הנפש נחלקים לשלשה סוגים כלליים: כחות השכל השוכנים במוח; המדות השוכנות בלב; והכחות השייכים למעשה בפועל (היינו, הכחות שעונים לפעול מחוץ לאדם).

שלש המדריגות הללו שבכל נפש נקראות „נפש רוח נשמה“⁴⁹; „נשמה“ – היא מדריגת הנפש הבאה לידי ביטוי בכוחות השכל שבאדם; „רוח“ – דרגת הנפש המתגלה במדות שבלב; ו„נפש“ – חלק הנפש השייך למעשה בפועל⁵⁰.

[ונמצא, שתיבת „נפש“ יש לה גם מובן רחב וכללי (הכולל את כל המדריגות ד, „נפש רוח ונשמה“), וגם מובן מצומצם ופרטי יותר – חלק הנפש שב„נפש“ הכללית. לפעמים משתמשים בביטוי „נפש“ במובן הרחב, היינו כללות הנפש הכוללת את כל חלקי ומדריגותי (כלשון רבינו כאן, „כי כל נפש כלולה כו“ – היינו נפש במובן הכללי⁵¹); ולפעמים הלשון „נפש“ קאי רק על המדריגה הפרטית שבנפש, שהוא חלק הנפש השייך לעשי' בפועל].

וזהו שאומר רבינו כאן „וכן נפשות לגבי נפשות“ – פירוש: ההבדל האמור בין נשמות גבוהות לנשמות נמוכות, הוא לא רק בחלקים של „נשמה“ (המתגלה בשכל) ו„רוח“ (המתגלה בלב) – שבזה מובן מעצמו שיש חילוק גדול בין הנשמות, שהרי אינם דומים השגתו ורגשי לבו של משה רבינו, על דרך משל, להשגתו ורגשי לבו של אדם פשוט מישראל; אלא ההבדל הוא גם בדרגת „נפש“ (המתגלה במעשה בפועל) שבה לכאורה כולם שווים, אך באמת גם בדרגת זו יש הבדל גדול בין הנפשות שבכחינת „ראש“ לנפשות שבכחינת „רגל“⁵².

[לאחר פירוט הדוגמאות לריבוי חילוקי המדריגות שיש בנשמות – מסיק רבינו שאין זו סתירה לכך שנשמות כל ישראל הן „חלק אלקה ממעל ממש“, כי:]

מִכָּל מְקוֹם, שָׂרֵשׁ כָּל הַנְּפֹשׁ רוּחַ וְנִשְׁמָה כָּלָם, מֵרֹאשׁ כָּל הַמְּדַרְיָנוֹת

49) ראה זהר ח"ג (ע, ב): „תלת דרגין אינון . . . נפש רוח נשמה“. וראה גם זהר ח"א רז, רע"א. ח"ב צה, סע"א ואילך. שם קמא, ב. ועוד.
וראה בעיונים אות מה.
50) ראה עץ חיים שער מט פ"א: „המוח כלי לנשמה והלב לרוח והכבד לנפש“. וראה מה שנתבאר בעיונים אות נח.
51) עוד פירוש בלשון רבינו כאן – ראה בעיונים אות מו.
52) וראה מה שנתבאר בעיונים אות מו.

המדריגות עד סוף כל דרגון המלוכש בגוף עמי הארץ וקל שבקלים, נמשך ממוח העליון שהיא חכמה עילאה כביכול. כמשל הבן הנמשך ממוח האב, שאפילו צפרני רגליו נתהוו מטפה זוממש, על ידי שהייתה תשעה חדשים בכטן האם, וירדה ממדרגה למדרגה להשתנות ולהתהוות ממנה צפרנים. ועם כל זה עודנה קשורה ומיוחדת כיחוד נפלא ועצום במהותה ועצמותה הראשון, שהיתה טפת

עד סוף כל דרגון, המלכש בגוף עמי הארץ וקל שבקלים, נמשך ממוח העליון, שהיא חכמה עילאה כביכול.

על אף כל חילוקי המדריגות הנ"ל בנשמות – מראש כל המדריגות, כמו נשמות האבות ומשה רבינו כו', עד סוף כל המדריגות, שהן הנשמות הנמוכות המלוכשות בגופי עמי הארץ וקל שבקלים, שאין להם הרגשה כל כך באלקות⁵³ – מכל מקום, כל הנפשות עם כל פרטי המדריגות שבהן, כולן משורש אחד נחצבו – „היא חכמה עילאה“ (היינו חכמתו של הקב"ה) הנקראת „מוח העליון“ כביכול⁵⁴.

וכפי שהובא לעיל שלכן נק' בני ישראל „בנים“, כי „כמו שהבן נמשך ממוח האב כך כביכול נשמת כל איש ישראל נמשכה ממחשבתו וחכמתו ית“ („מוח העליון“).

[וכדי לקרב אל השכל יותר כיצד יתכן שלמרות כל חילוקי המדרגות שבנשמות כולן הן משורש אחד, עד שכל נשמה היא „חלק אלקה ממעל ממש“ – מבאר זאת שוב על פי המשל מ„בן הנמשך ממוח האב“:]

[ברש"י (ובתוספות יום טוב) מגילה: „נאמר בהקב"ה כבאדם שיכול להאמר בו כן“]. וברש"י יומא: „לפי שדבר קשה הוא לומר שהקב"ה כו' אומר כביכול, כלומר על כרחנו יאמר כן כאילו אפשר לומר כן, וכן כל כביכול שבתלמוד“]. ובקיצור כללי הגמרא: „כל התורה שנכתבה בכ"ב אותיות יכולה לומר דבר זה, אבל לנו אי אפשר לאמרו. אי נמי, כ"ב נוטריקון כתוב בתורה, כענין אמרם אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאמרו“].

(53) זה שאדם הוא „קל שבקלים“ הוא מצד מעשיו הרעים התלויים בבחירתו. אבל יתכן דוה שיש לו נשמה נמוכה ביותר היא סיבה, שאם לא יתגבר בכל כחו על יצרו יפול מאד עד לדרגת „קל שבקלים“.

(54) פירוש המלה „כביכול“ – ראה מגילה כא, א ברש"י ותוס' יום טוב. יומא ג, ב ברש"י. קיצור כללי הגמרא בסוף מס' ברכות. ערוך השלם מערכת יכל (הערות על תניא).

בְּמִשְׁלַח הַבֵּן הַנִּמְשָׁךְ מִמוֹחַ הָאֵב, שְׁאִפִּילוֹ צִפְרָנִי רַגְלָיו נִתְהוּוּ מִפִּיפָה זֶה מִמֶּשֶׁ.
 כל פרטי חלקי גוף הבן, ואפילו צפרני רגליו, נתהוו מאותה טיפה ממש,
 שנמשכה ממוח האב.

פירושו:

אע"פ שהטיפה נמשכת ממוח האב, מכל מקום נתהוו ממנה לא רק מוחו של
 הבן (הדומה למוח האב) אלא כל אברי הגוף, עד לצפרני הרגלים; כי הטיפה
 היא נקודה הכוללת בתוכה את כל חלקי הגוף כולם, אלא שהם קיימים בה
 באופן שלא ניכר שום הבדל בין אבר לאבר.

[וכיצד מתהפכת „טיפת מוח“ לצפרנים? – הנה על זה ממשך:]

**עַל יְדֵי שְׁהִיִּיתָהּ תִּשְׁעָה חֳדָשִׁים בְּבֶטֶן הָאֵם, וַיִּרְדָּה מִמְדְּרִיגָהּ לְמִדְּרִיגָהּ,
 לְהִשְׁתַּנּוֹת וּלְהִתְהוּוֹת מִמֶּנָּה צִפְרָנִים.**

טיפה זו, שהיא הנקודה הכללית של כל פרטי גוף הבן, שוהה בבטן האם במשך
 תשעה ירחי לידה, ובמשך זמן זה מתגלים ומתפתחים ממנה כל פרטי חלקי הגוף.

ו„התפתחות“ זו היא תהליך של ירידות („צמצומים“), היינו שהטיפה
 הבאה ממוח האב (והיא מ„מדריגת“ מוח) צריכה לרדת ממדריגה למדריגה
 כדי להשתנות עד שיתהוו ממנה כל פרטי אברי הגוף (שלמטה ממדריגת
 מוח), ועד לחלקים החיצוניים ביותר של הגוף, כמו שערות וצפרנים⁵⁵.

**וְעַם כָּל זֶה, עוֹדֶנָּה⁵⁶ קְשׁוּרָה וּמִיִּחְדָּת בְּיַחֲוֹד נִפְלָא וְעֲצוֹם בְּמַהוּתָהּ
 וְעֲצוּמוּתָהּ הָרִאשׁוֹן שְׁהִיִּיתָה טִפַּת מוֹחַ הָאֵב.**

טיפה זו, גם לאחר שנשתנתה ונתהוו ממנה צפרנים, עודנה קשורה
 במהותה הראשונה, היינו (הטיפה שנמשכה מ)מוח האב. כי הירידות אינן אלא

55) וזוהי הסיבה לשהיי' ט' חדשים – כי זהו מעין הדברים כפי שהם למעלה בעולמות עליונים רוחניים, שיש „ט' מיני צמצומים [לנגד ט' ספירות עד מלכות]... כל חודש נעשה בחינת צמצום והעלם מיוחד“ (ביאורי הזוהר [לאדמו"ר האמצעי] פ' פנחס קיז, א – צוין בהערות על תניא – ומקור הדברים במאמרי אדמו"ר הזקן על מארז"ל [עמ' רצד] בשם „מו"ר הרב המגיד דמעזריטש ז"ל“) – וכך, ככל שהטיפה שוהה יותר בבטן האם, היא יורדת יותר ויותר ומתגשמת יותר ומתהווים ממנה אברים נמוכים ורחוקים ממעלת המוח. ולכן השערות והצפרנים, שהן במדריגה הנמוכה ביותר, נגמרות רק בסוף ט' חדשים (יבמות פ, ב) – היינו לאחריו כל הצמצומים והירידות. 56) „עודנה [בלי יו"ד] קשורה ומיוחדת“ – לשון נקבה ולשון יחיד – קאי על הטיפה (לא על הצפרנים) – היינו שהטיפה כפי שנצטיירה בצפרנים עודנה קשורה כו' (הערות על תניא).

55) וזוהי הסיבה לשהיי' ט' חדשים – כי זהו מעין הדברים כפי שהם למעלה בעולמות עליונים רוחניים, שיש „ט' מיני צמצומים [לנגד ט' ספירות עד מלכות]... כל חודש נעשה בחינת צמצום והעלם מיוחד“ (ביאורי הזוהר [לאדמו"ר האמצעי] פ' פנחס קיז, א – צוין בהערות על תניא – ומקור הדברים במאמרי אדמו"ר הזקן על מארז"ל [עמ' רצד] בשם „מו"ר הרב המגיד דמעזריטש ז"ל“) – וכך, ככל שהטיפה שוהה יותר בבטן האם, היא

מוח האב. וגם עכשיו בכך, יניקת הצפרנים וחיותם נמשכת מהמוח שבראש, כדאיתא בנגמרא [גדה שם] לובן שממנו גידים ועצמות וצפרנים [וכמ"ש בעץ חיים שער החשמל בסוד לבושים של אדם הראשון בגן עדן, שהיו צפרנים

בצורתה (שקיבלה צורת צפרנים), אבל אין זה שינוי במהותה, וגם לאחרי כל הירידות והשינויים נשארה במהותה הראשונה – (טיפת) מוח האב⁵⁷.

[אלא שלכאורה ניתן לשאול: הן אמת שגם לאחרי שנשתנתה להיות ממנה צפרנים הרי היא „טיפת) מוח האב” – אבל סוף סוף ירדה ממדרגת „מוח” ונשתנתה להיות צפרנים, שהן רחוקות בתכלית ממדריגת מוח, וכבר לא ניכרת בהן שום שייכות גלוי למוח.

[הנה על זה ממשיד:]

וְגַם עֲכָשׂוּ בְּכֵן, יְנִיקַת הַצְּפָרְנִים וְחִיּוֹתָם נִמְשָׁכֶת מִהַמוֹחַ שֶׁבְּרֹאֵשׁ.

בנוסף לכך שהטיפה לא נשתנתה ממהותה גם לאחרי שירדה להיות ממנה צפרנים, הנה גם עכשיו לאחרי לידת הבן, כשכבר נעשה מציאות בפני עצמו, מקבלות הצפרנים את יניקתן וחיותן מן המוח שבראש הבן⁵⁸, ובו תלויים כל מציאותן וקיומן (כי חיות הנפש נמשכת לכל אברי הגוף באמצעות המוח).

ונמצא, שהצפרנים, גם כפי שהן בצורתן ודרגתן עכשיו, יש להן שייכות גלוי ל„מוח”, שהרי כל החיות שבהן היא חיות הבאה מן המוח, והן צריכות להיות קשורות אליו כדי לקבל ממנו יניקה וחיות, ולכן אנו רואים שכשיש כאב בצפורן מרגישים את הכאב במוח (אדמו"ר הצמח צדק, בקיצורים והערות).

[יתר על כן: על ידי התקשרות זו בין הצפרנים למוח הבן, קשורות הן לא רק עם מוח הבן אלא גם עם מוח האב⁵⁹ – שכן, מוח הבן קשור באופן גלוי למוח

(59) כן משמע לכאורה כוונת רבינו, וכפי שמוכן מהמבואר להלן בנמשל, שנשמות פחותי הערך [שהן כמשל „צפרנים”] „קשורות ומיוחדות . . במהותן . . חכמה עילאה” – שבמשל הרי זו „טיפת מוח האב” (לא מוח הבן), וא”כ גם במשל, קשורות הצפרנים (לא רק עם מוח הבן, אלא) גם עם מוח האב (הערות על תניא).
וראה מה שנתבאר בעיונים אות נ.

(57) לביאור לשון רבינו „קשורה ומיוחדת” – דמשמע שהם שני דברים אלא שהם קשורים יחד – ראה בעיונים אות מז.
(58) פשוט שכן היא כוונת רבינו (מוח הבן ולא האב), וכמו שהוא במוחש. וכמוכן ג”כ מביאור הענין לקמן כפי שהוא בנמשל (דמשל זה) „כי יניקת וחיות . . של עמי הארץ (הנמשל דצפרנים של בני בכורי ישראל) הוא מנפש . . של ראשי בני ישראל שבדורים (הנמשל דמוח וראש שלו)” (הערות על תניא).

האב, שהרי כדי שיתהווה ממנה מוח הבן, לא נשתנתה טיפת מוח האב ל, מהות אחרת" (כמו שירדה ונשתנתה כדי שיתהוו ממנה אברים אחרים עד לשערות וצפרניים) אלא נשארה במדרגת „מוח“. ונמצא, שביניקת הצפרנים ממוח הבן, מתקשרות הצפרנים על ידי זה גם במה שמלוכש במוח הבן, שהוא ממהות טיפת מוח האב (הערות על תניא).

[ומביא ראיות לכך שאפילו הצפרנים הן מהמוח:]

בְּרֵאשִׁיתָא בְּנִמְרָא [נְדָה שָׁם (לא, א)]: „לִבְּנֵי [האב⁶⁰] שְׂמֹמְנוּ גֵידִים וְעֲצָמוֹת וְצִפְרָנִים” [של הבן].

[וּבְמֹז שְׂכֵתוֹב בְּעֵץ חַיִּים שְׁעַר הַחַשְׁמַל (הוא שער מא ספ"א), כְּסוּד לְבוּשִׁים שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן בְּגֵן עֵדֶן, שְׁהִיוּ צִפְרָנִים מְבַחֲנֵת מוֹחַ תְּבוּנָה].

רבינו מוסיף [במאמר המוסגר], שגם על פי סוד ופנימיות העינים יש קשר בין הצפרנים לבחינת מוח:

רז"ל אמרו שלבושיו של אדם הראשון קודם החטא היו „עור של צפורן" (פרקי דר' אליעזר פרק י"ד⁶¹) [כלומר, לא היו לו לבושים נפרדים מגופו (כמ"ש) בראשית ב, כה] „ויהיו שניהם ערומים" – אלא שלבושיו היו כמו צפרנים]. ומבואר בעץ חיים שה, סוד" (היינו פנימיות הענין על פי קבלה) של לבושיו אלה בגן עדן (שהיו צפרנים) הוא שנמשכו „מבחינת מוח תבונה" „תבונה" הוא אחד מכחות השכל השייך לבינה (ראה שער היחוד (לאדמו"ר האמצעי) פרק ב). הרי מפורש שצפרנים שייכים לבחינת „מוח".

[לסיכום:]

במשל מבן הנמשך ממוח האב רואים, אשר:

א) כל חלקי הגוף ממש שרשם ב, טיפת מוח האב, אלא שבמשך השהי בבטן האם הטיפה יורדת ומשתנית ממדריגה למדריגה עד שנעשו ממנה האברים כולם, ועד לצפרנים.

ובדוחק י"ל שזו ראי' גם על „וגם עכשיו בבן יניקת הצפרניים . . מהמוח שבראש", כי מכיון שנתהוו מלובן (מוח האב), בוודאי שגם יניקתן עכשיו צ"ל משם (מוח הבן) (הערות על תניא).
61) וכן הוא בתרגום יונתן בראשית ג, ז. זהו ח"ב כח, ב.

60) הגמ' שהביא רבינו היא ראי' על התהוות הצפרנים מלובן האב, ולפ"ז הראי' קאי אלפני פניו „שאפילו צפרני רגליו נתהוו מטיפה זו ממש כו" (ש) – ולא אלפניו, „וגם עכשיו בבן יניקת הצפרניים . . מהמוח שבראש" (דקאי על מוח הבן, כנ"ל הערה 58). אלא שבתחלה סיים הענין (על דבר קשר הצפרנים עם המוח), ואח"כ חזר להביא ראי' כו'.

מבחינת מוח תבונה]. וככה ממש כביכול בשרש כל הנפש רוח ונשמה של כללות ישראל למעלה, בירידתו ממדרגה למדרגה על ידי השתלשלות העולמות אבי"ע מחכמתו יתברך, כדרכיב כולם בחכמה עשית, נתהוו ממנו נפש רוח ונשמה של עמי הארץ ופחותי הערך. ועם כל זה עדינה

(ב) למרות השינויים והירידות עד שנתהוו אפילו צפרנים, כל האברים נשארו מהות אחת עם שרשם (טיפת מוח האב).

ג) זאת ועוד: גם לאחר שהבן נולד ונעשה מציאות בפני עצמו הצפרנים יונקות חיותן ממוח הבן, היינו שיש להן קשר גלוי עם בחינת "מוח" (ועל ידי זה יש להן קשר גם למוח האב).

ועתה יבאר את הפרטים הנ"ל כפי שהם בנמשל:]

וְכַכָּה מִמֶּשׁ, כְּבִיבּוֹל, בְּשָׂרֶשׁ כֹּל הַנֶּפֶשׁ רוּחַ וְנִשְׁמָה שֶׁל כָּל לְלוֹת יִשְׂרָאֵל לְמַעַלָּה, בִּירִידָתוֹ מִמְדְּרָגָה לְמְדְּרָגָה, עַל יְדֵי הַשְּׁתַלְשָׁלוֹת הָעוֹלָמוֹת, אֲצִילוֹת בְּרִיאָה יִצִּירָה עֲשִׂית, מְחַכְמָתוֹ וְתִבְרָה, כְּדָכְתִּיב (תהלים קד, כד) "כֹּלֶם כְּחֻכְמָה עֲשִׂית", נִתְהוּוּ מִמֶּנּוּ נֶפֶשׁ רוּחַ וְנִשְׁמָה שֶׁל עַמֵּי הָאָרֶץ וּפְחוּתֵי הָעֵרֶךְ.

כשם שבמשל, אף שבשרשו נכלל כל הגוף בטיפת מוח האב, מכל מקום, עם ירידתה מתהווים ממנה אברים שונים ועד לצפרנים, כך בנשמות, אף שבשרשן כולן נמשכות מ"מוח עליון" שהוא חכמתו ית', מכל מקום, בירידת ה"המשכה" ממדרגה למדרגה, מבחינת חכמתו ית' דרך עולמות אצילות בריאה יצירה עשי' [שעל זה נאמר, "כולם בחכמה עשית"⁶²], נוצרת חלוקת מדרגות של הנשמות, ועד להתהוות נשמות נמוכות ביותר, הן "נפש רוח ונשמה של עמי הארץ ופחותי הערך".

[ביאור ענין "השתלשלות העולמות" בקצרה:]

מבואר בקבלה ובחסידות שהקב"ה ברא את העולם הזה הגשמי על ידי "סדר השתלשלות". כלומר: יש מערכה שלמה של עולמות רוחניים

זה למטה מזה (לא במקום, אלא) **במדריגה**⁶³ – שכל עולם הוא במדריגה נמוכה יותר מהעולם שלמעלה ממנו (היינו שהאור האלקי שבו מצומצם יותר). וככל שהעולמות יורדים למטה יותר, מתכסה ומתעלם יותר האור האלקי שבתוכם, עד שמהעולם התחתון ביותר בעולמות רוחניים אלה, מתהווה העולם הזה הגשמי.

מערכת העולמות נקראת בשם „השתלשלות“, לפי שכל עולם יורד ו„משתלשל“ מהעולם שלמעלה ממנו בסדר והדרגה, והם כמו שלשלת (שרשרת) אחת ארוכה, שכל טבעת אחוזה וקשורה בטבעת שלפניו.

– בכללות יש ארבעה עולמות **רוחניים** שהם למעלה מהעולם הזה, הנקראים „אצילות, בריאה, יצירה, עשי“.

וההבדל הכללי ביניהם⁶⁴:

העולם העליון ביותר הוא עולם האצילות – „אצילות“ לשון האצלה והפרשה (כמו „ואצלתי מן הרוח“ (בהעלותך יא, 65)) – כי ענינו של עולם זה הוא מה שהקב"ה רק „האציל“ ו„הפריש“ מעצמו, כביכול, כחות אלקיים [חכמתו, בינתו וכו'] הנקראים בשם „עשר ספירות“, בשביל בריאת והנהגת העולם. אך בעולם האצילות עדיין אין מציאות **נברא**, ואינו אלא „עולם“ שבו מתפשטים ומתגלים כחותיו של הקב"ה, שהם עשר הספירות העליונות.

מעולם האצילות „משתלשל“ עולם הבריאה, שכשמו כן הוא – התחלת מציאות של **נבראים** (רוחניים), שהם מציאות דבר „יש“ ונפרד מאלקות.

מעולם הבריאה „משתלשל“ עולם היצירה – מלשון צורה, כי בעולם הבריאה קיים רק עצם מציאות היש אבל עדיין בלי צורה⁶⁶, ורק בעולם היצירה מצטיירים הנבראים בצורה (רוחנית) מסוימת.

מעולם היצירה „משתלשל“ עולם העשי (הרוחני) – עשי לשון תיקון (כמו „ועשתה את צפנני“ (תצא כא, יב)), שהוא גמר תיקון ושיכלול הנבראים. אך עדיין אין זו אלא עשי **רוחנית**, ומעולם רוחני זה „משתלשל“ עולם הזה הגשמי, הנקרא „עשי גשמית“.

63 „יסוד דק מאד, אין בו ממש . . . מוכן לקבל הצורה . . . החומר הראשון, נקרא ליוונים „היולי“, ואחר ההיולי לא ברא דבר אבל יצר ועשה, כי ממנו המציא הכל והלביש הצורות ותקן אותם.“
אלא שברמב"ן שם קאי על בריאת עולם הזה הגשמי, ואילו על פי הסוד, העולם הרוחני הנקרא „בריאה“ הוא כמו „חומר בלי צורה“ לגבי העולמות שלמטה ממנו.
וראה מה שנתבאר בעינים אות מט.

64 ראה רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ב ה"ו.
64 ביאור ענין חילוקי המדרגות של ארבעה עולמות אלו בפרטיות יותר – ראה בעינים אות מט.
65 ראה רש"י תולדות (כו, לו): „אצלת, לשון הפרשה“. ויצא (לא, טז): „כל לשון הצלה שבמקרא לשון הפרשה“. ועיין לקוטי שיחות (לכ"ק אדמו"ר זי"ע) חלק פ עמ' 78 בהערות.
66 בפירוש הרמב"ן על הפסוק בראשית ברא מבואר ש„ברא“ הוא הבריאה הראשונה שהיא

קשורות ומיוחדות ביחוד נפלא ועצום במהותן ועצמותן הראשון, שהיא המשכת חכמה עילאה. כי ניקת וחיות נפש

הנהגה נשמות ישראל נמשכו „ממחשבתו וחכמתו ית״, פירוש, שנמשכו מהעולם הגבוה ביותר, עולם האצילות⁶⁷, ושם גופא – מספירת החכמה שבו, היא „חכמה עילאה” – חכמתו ית׳.

אמנם, אף על פי שהשרש של נשמות ישראל נמשך מהמדריגה העליונה ביותר באצילות (– „חכמה עילאה”), הנה המשכה זו ירדה אח״כ ממדריגה למדריגה דרך ארבעת העולמות הנ״ל, ובכל עולם ועולם נתהוו מדריגות שונות של נשמות, לפי שבכל עולם „המשכה” זו יורדת ומשתנית כפי מדריגת אותו העולם (היינו: נשמות דאצילות⁶⁸, נשמות דבריאה, נשמות דיצירה ונשמות דעשי׳). ויתירה מכך – גם בכל עולם ועולם גופא יש מדריגות רבות בנשמות, כפי ריבוי המדריגות שישנו בכל עולם ועולם.

והיינו בדוגמת ההבדלים בין אברי וחלקי הגוף הנוצרים מטיפת מוח האב, שככל שהטיפה שווה יותר בבטן האם היא מתגשמת יותר, ומתהווים ממנה אברים נמוכים ורחוקים יותר ממעלת ה„מוח”, כך, שמעלת ו„מדריגת” כל אבר ואבר תלוי׳ בכמות הירידות והשינויים שעברה הטיפה בשהייתה בבטן האם⁶⁹.

וככה ממש, חילוק המדריגות שבנשמות תלוי במידת ירידתן על ידי השתלשלות העולמות, שככל שירדות ומתרחקות יותר ממקורן, כך גובר והולך הסתר והעלם קדושתן והן יורדות ממדריגתן.

עולם האצילות, „ניתנה” ונתלכשה בגופם (ועד״ז נשמות דבריאה ויצירה – ירידתן לעולם הזה להתלכש בגוף גשמי אינה פועלת ירידה במדריגת נשמתם).

– ירידת הנשמה באופן כזה (שאינה פועלת שינוי במדריגתה) נקראת „דרך מעבר” (ספר המאמרים תרל״ה ח״ב „לאדמו״ר מהר״ש עמ׳ ש).

[ביאור גדר „מעבר” בפרטיות יותר – עיין להלן בקונטרס אחרון ד״ה להבין מ״ש בפרי עץ חיים (קנח, א). לקוטי תורה מסעי (פט, ב ואילך). אור התורה (לאדמו״ר הצמח צדק) שמיני (כרך ב) ד״ה יין ושכר פ״ו. לקוטי שיחות (לכ״ק אדמו״ר ז״ע) ח״ט ע׳ 11].

(69) ראה לעיל הערה 55.

(67) עיין לקוטי תורה בלק ד״ה מה טובו (ספ״א): „איך שייך לומר שכל ישראל יש לכל אחד ממש חלק ממש הוי׳ שהיא בחינת אצילות ממש . . . והרי ודאי רוב הנשמות . . . לא מאצילות . . . ויש לומר שאף על פי כן שורשן כולן מאצילות ממש”. ועיין גם לקוטי תורה שיר השירים ביאור הב׳ לד״ה יונתי ספ״א (שצויין בלקוטי תורה בלק שם).

(68) זהו ענין הנשמות הגבוהות של האבות ומשה רבינו ע״ה, שנשמותיהם הן „נשמות דאצילות”, ובהן מתגלה האור האלקי כפי שמאיר במקורן בעולם האצילות.

ואע״פ שנשמותיהם ירדו לעולם הזה ונתלכשו בגוף גשמי – אין ירידה זו באופן שנפעל שינוי במדריגת הנשמה, אלא הנשמה כפי שהיא במדריגת

ומהירידה התחתונה ביותר של „השתלשלות העולמות“ (סוף עולם העשי) נתהוו הנשמות הנמוכות ביותר, הן „נפש רוח ונשמה של עמי הארץ ופחותי הערך“⁷⁰.

וְעַם כָּל זֶה, עֹרְיָנָה⁷¹ קְשׁוּרֹת וּמִיחָדוֹת פִּיחֹד נִפְלָא וְעֲצוּם כְּמֵהוֹתָן וְעֲצֻמוֹתָן הָרֵאשׁוֹן, שֶׁהִיא הַמְּשַׁבֵּת חֲכָמָה עֲלֵאָה.

במשל דלעיל נתבאר, שריבוי הירידות בטיפת מוח האב עד שנתהוו ממנה צפרנים אינו משנה את מהות הטיפה, וגם בצורתה זאת עדיין היא טיפת מוח האב, ובמילא עדיין הצפרנים קשורות במהותן הראשונה, „טיפת מוח האב“.

וכך גם במשל: למרות כל הירידות הללו בהמשכה מ„חכמה עילאה“, שמהן נעשה ריבוי מדריגות בנשמות ועד לנשמות הנמוכות של עמי הארץ ופחותי הערך, בכל זאת, אין כאן שינוי במהות הנשמות, וגם הנשמה הנמוכה ביותר שאין לה הרגשה כל כך באלקות (מחמת ירידתה לבחינת „עקביים“) היא „חלק אלקה ממעל ממש“, מאחר שמהותה האמיתית אינה אלא „חכמה עילאה“, „שהוא וחכמתו אחד“ (כנ"ל);

ולכן, גם הנשמות הנמוכות הללו קשורות בכל מהותן ועצמותן עם הקב"ה, וכפי שאנו רואים שאפילו קלים שבקלים ופושעי ישראל הם מאמינים בה, ועד שהם „מוסרים נפשם על קדושת ה' על הרוב“ (להלן פרק יח, עין שם בארוכה).

[והנה, נתבאר לעיל במשל, שנוסף לכך שהתהוות הצפרנים היא מטיפת מוח האב (וזוהי מהותן גם כשנעשו צפרנים), הנה גם אחר כך **יניקתן וחיותן** הן מהמוח שבראש, שזהו קשר **גלוי** (למדריגת) מוח, ועל ידי זה הן קשורות גם עם מוח האב⁷²;

וכך הוא במשל: לא זו בלבד **שעצם מהותה** של הנשמה, גם הנמוכה ביותר, היא „המשכת חכמה עילאה“ – אלא אפילו נשמות נמוכות שירדו

70) ובהו יוכן הטעם שנשמות אלו אין להם הרגשה כ"כ באלקות, אע"פ שגם הן „חלק אלקה ממעל ממש“ כמו הנשמות הגבוהות (ראה מה שנתבאר בעיונים אות מד) – שהרי זה כמשל הצפרנים, דאע"פ שמהות הצפרנים של רגלי האדם היא „טפת מוח האב“ ממש (כמו מוח האדם), מכל מקום לא ניכר בתכונת הצפרנים קשר לתכונות (70) ובהו יוכן הטעם שנשמות אלו אין להם הרגשה כ"כ באלקות, אע"פ שגם הן „חלק אלקה ממעל ממש“ כמו הנשמות הגבוהות (ראה מה שנתבאר בעיונים אות מד) – שהרי זה כמשל הצפרנים, דאע"פ שמהות הצפרנים של רגלי האדם היא „טפת מוח האב“ ממש (כמו מוח האדם), מכל מקום לא ניכר בתכונת הצפרנים קשר לתכונות

מוח האב שממנו נוצרו. (71) ביו"ד (לא כלעיל „עודנה“, בלי יו"ד), כי כאן הוא לשון רבים (דקאי על „נפש רוח נשמה של עמי הארץ כו“).

(72) כמבואר לעיל עמ' צח-צט (כ„ביאור“) ובהערה 59. וראה מה שנתבאר בעיונים אות נ.

רוח ונשמה של עמי הארץ הוא מנפש רוח ונשמה של הצדיקים והחכמים ראשי בני ישראל שבדורם:

ממדריגה למדריגה עד לבחינת „עקביים” הרחוקה בתכלית ממדריגת „מוח”, עדיין קשורות באופן גלוי ל„מהותן ועצמותן הראשון שהיא המשכת חכמה עילאה”.

וכל כך למה?:

**כִּי יִנְיֶקֶת וְחַיּוּת נֶפֶשׁ רֹחַ וְנִשְׁמָה שֶׁל עַמֵּי הָאָרֶץ, הוּא מְנַפֵּשׁ רֹחַ וְנִשְׁמָה
שֶׁל הַצְּדִיקִים וְהַחֲכָמִים, רְאִישֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּדוֹרָם:**

כמו שבמשל, הרי „גם עכשיו בכך יניקת הצפרנים וחיותם נמשכת מהמוח שבראש” – כן הוא גם בנמשל, שהנשמות הנמוכות של עמי הארץ יונקות חיות רוחנית מהנשמות של ראשי בני ישראל שבדורם, שהם בחינת „ראש ומוח”.

פירוש:

נתבאר לעיל ש„בכל דור ודור יש ראשי אלפי ישראל שנשמותיהם הם בבחינת ראש ומוח לגבי נשמות ההמון ועמי הארץ”. וכפי שנתבאר שם, כל הנשמות שבכל דור הן „סוד גוף אחד”, ונשמות „ראשי אלפי ישראל” – הצדיקים והחכמים שבדור – הן ה„מוח והראש” של הדור.

וכוונת הדברים היא, שלא זו בלבד שהנשמות שבבחינת מוח וראש הן גבוהות יותר משאר הנשמות, אלא שכל הנשמות שבדור (עד לנשמות הנמוכות ביותר) יונקות את חיותן מנשמות ראשי אלפי הדור (בחינת מוח וראש), כמו שכל חלקי גוף האדם (עד לצפרנים) יונקים חיותם מן המוח שבראש⁷³.

פירוש:

חיות ו„מזון” הנשמה הקדושה (גם כשהיא מלוכשת בתוך הגוף) הוא – גילוי אלקות, וכל חיותה הוא שמרגישה אלקות ודבוקה בו ית’. וגילוי אלקי זה הוא הנותן

73 וגוף אחד ונפש א’. . טוב יותר שיכנס הראש משיכנס הרגל, ע”ד משל התלמיד חכם הוא הראש, והמצטער שהוא עתה שרוי בדיון הוא בבחינת רגל וקצת נוף, טוב להכניס הראש”.

73 ראה גם שו”ת חתם סופר (אורח חיים, סימן קטו), בטעם הנהוג שחולה מבקש מתלמיד חכם שיתפלל עבורו (ראה ב”ב קטו, א: „ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים”): „כל ישראל שותפים

לאדם חיות בעבודת השי"ת בתורה, בתפלה ובקיום המצוות כו', שהרי התורה והמצוות וכל עניני עבודת ה' באו לקשר את האדם עם הקב"ה, שירגש בו אור אלקי (ראה להלן פרק ד בארוכה).

ומאחר שבנשמות הצדיקים והחכמים, ראשי בני ישראל שבדור, מאירה אלקות בגילוי, כי הם דבוקים תמיד במקורם בחיי החיים אין סוף ב"ה (כמו מוח האדם שבו נרגשת כללות חיות הנפש באופן גלוי), לפיכך על ידם נמשך „מזון רוחני“ לכל בני ישראל, עד לבעלי נשמות נמוכות ביותר, שגם בנשמותיהם הנמוכות יאיר אור אלקי באופן שיהי' להם הרגש אלקי בתורתם ועבודתם ובכל פרטי חייהם (כל אחד ואחד לפי ערכו).

[לסיכום:

כשם שבמשל יחס הצפרנים ל„מוח“ הוא, אשר:

א) **התהוותם ושרשם** הם מטיפת מוח האב.

ב) גם לאחר שנעשו צפרנים, הרי הן נשארות מהות אחת עם שרשן (טיפת מוח האב).

ג) גם לאחר שהבן נעשה מציאות נפרדת לעצמו, כל חלקי גופו עד לצפרני רגליו מקבלים חיותם מהמוח, ועל ידי זה גם לצפרנים יש קשר גלוי לבחינת „מוח“.

ד) יתר על כן – על ידי שהצפרנים יונקות חיות מהמוח, הן מיוחדות גם עם מוח האב⁷⁴ (מאחר שקיים קשר גלוי בין מוח הבן ומוח האב, כפי שנתבאר לעיל);

כן הוא בנמשל, אשר:

א) **השורש** של כל הנשמות הוא מ„חכמה עילאה“ („מוח האב“, כביכול).

ב) גם לאחר „ירידתן“ משרשן, הרי כל הנשמות, אפילו נשמות נמוכות ביותר (שהן בבחינת „עקביים“), נשארות במהותן הראשונה, שהיא „חכמה עילאה“.

ג) יתר על כן – כל הנשמות מקבלות „יניקה וחיות“⁷⁵ מבחינת „מוח“ – נשמות ראשי אלפי ישראל.

74) וראה בעיונים אות נ – ביאור באופן אחר. 75) ביאור כפל לשון רבינו „יניקת וחיות“ – ראה בעיונים אות נא.

ד) על ידי שנשמות ההמון יונקות את חיותן (הרוחנית) מראשי בני ישראל שבדורם ("מוח הבן"), הרי הן "קשורות ומיוחדות ביחוד נפלא ועצום במהותן ועצמותן הראשון, שהיא המשכת חכמה עילאה" ("מוח העליון" כביכול), היינו שעל ידי זה יוכל להאיר בנשמתם אור אלקי מבחינת "חכמה עילאה", שהוא וחכמתו אחד].

קיצור ב

אע"פ שיש הרבה מדריגות בנשמות, מן הקצה אל הקצה – מנשמות גבוהות שהן בבחינת ראש ומוח, עד לנשמות נמוכות ביותר שהן בבחינת „עקביים” – מכל מקום שורש כל הנשמות כולן הוא מחכמה עילאה.

משל לדבר, מיצירת הולד מטיפת מוח האב, שמחד גיסא יש תהליך של ירידות ושינויים כדי שיתהוו ממנה כל פרטי האברים של הגוף החלוקים זה מזה במעלתם ואיכותם, ועד שמתהווים מטיפה זו ממש גם צפרני הרגליים, אך ביחד עם זה, חילוקים אלה הם רק בצורת ואיכות האברים, אבל כולם נשארו במהותן הראשון, שהיא טיפת מוח האב. זאת ועוד, שגם אחרי לידת הבן, יונקות הצפרנים את חיותן ממוח הבן [ועל ידי זה קשורים הנה גם עם מוח האב].

וכך בנמשל, שחילוקי המדריגות בנשמות הם מצד הירידות והצמצומים של שורש הנשמה דרך „השתלשלות” העולמות, אבל אין הירידות הללו פועלות שינוי במהות הנשמה, שנשארת „חלק אלקה ממעל ממש” („המשכה” של חכמה עילאה, שהיא חד עם הקב"ה בכבודו ובעצמו).

ועוד זאת, שהן יונקות „חיות” מנשמות ראשי בני ישראל שבדורם („מוח הבן”), ועל ידי זה הן קשורות עם „מהותן ועצמותן הראשון, שהיא המשכת חכמה עילאה”.

ובזה

יובן מאמר רו"ל על פסוק ולדבקה בו, שכל הדבק בתלמידי חכמים, מעלה עליו הכתוב כאלו נדבק בשכינה ממש. כי על ידי דביקה בתלמידי חכמים, קשורות נפש רוח ונשמה של עמי הארץ ומיוחדות כמהותן הראשון ושרשם שבחכמה עילאה, שהוא יתברך וחכמתו אחד והוא המדע כו'. [הפושעים

ג.

ענינים של צדיקי וחכמי הדור, והתוכן הפנימי של דביקות בתלמידי חכמים

[והנה, על פי המבואר לעיל ש"הצדיקים והחכמים ראשי בני ישראל שבדורם" הם בבחינת "ראש ומוח", והנשמה הקדושה של כל ישראל יונקת חיותה ו"מזונה" הרוחני מהקב"ה דרך נשמת הצדיק – מובן, שהקשר בין בני ישראל לראשי בני ישראל שבדורם הוא קשר פנימי ביותר.

כלומר: בהשפעה שבני ישראל מקבלים מחכמי וצדיקי הדור יש כמה אופנים:

יש רב או ראש הישיבה המלמד לתלמידיו תורה (אם בש"ס ופוסקים, או סודות התורה); יש רב מורה הוראה הפוסק שאלות בהלכה כדי לדעת את המעשה אשר יעשון; יש חכם המורה לאדם דרך בכל פרטי הנהגותיו בחייו וגם בעניני תיקון המדות; ויש גם צדיק שניתן ללמוד ממנו כיצד לעבוד את ה' בהתלהבות וכו'.

אך ענינם של "ראשי בני ישראל" המבואר כאן הוא השפעה מסוג וגדר שונה לגמרי, והיינו שבאמצעות נשמותיהן של "ראשי בני ישראל" אלו נמשכת יניקה וחיות מאלקות בנשמות בני ישראל שבדורם, שזהו ה"מזון" והחיות של נפשם האלקית; ויניקה וחיות זו היא הנותנת הרגש אלקי בכל תורתם ועבודתם ובכל פרטי חייהם.

ואם כן מובן שמדובר בקשר נשמתי פנימי ועמוק מאד, הנוגע לעצם חיי נשמת האדם.

וזהו שממשיך רבינו:]

וְבִזָּה יוֹכֵן מֵאִמֶּר רַו"ל (ראה כתובות קיא, ב) עַל פְּסוּק (נצבים ל, כ) "וּלְדַבְּקָה בּוֹ" – שָׁפַל הַדְּבֵק בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים⁷⁶ מַעֲלָה עָלָיו הַפְּתוּב בְּאֵלוֹ נְדַבֵּק בְּשֹׁכֵינָה מִמֶּשׁ.

על הפסוק „ולדבקה בו“ אמרו חז"ל: „וכי אפשר לאדם לידבק בשכינה?“, אלא שעל ידי הדבקות בתלמידי חכמים, מעלה עליו הכתוב כאילו נדבק בשכינה.

ומוסיף רבינו „ממש“ („נדבק בשכינה ממש“), לומר, שאין זו גוזמא או שם המושאל, שחז"ל רצו להפליא מעלת הדבקות בתלמידי חכמים ולכן אמרו שהיא נחשבת כמו דבקות בשכינה – אלא הכוונה שהתלמיד חכם הוא אמצעי שעל ידו נדבק האדם בשכינה ממש, היינו שעל ידי דבקות בתלמידי חכמים מאיר ונרגש אור אלקי (שכינה) בנפש האדם.

[לפי פשוטו אינו מובן, כיצד ניתן לומר שעצם ההתקרבות והדבקות בתלמידי חכמים פועל שהאדם יהי „נדבק בשכינה ממש“?

אך על פי מה שנתבאר לעיל מובן –]

פִּי עַל יְדֵי דְבִיקָה בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים, קְשׁוּרוֹת נֶפֶשׁ רוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁל עַמִּי הָאֶרֶץ וּמִיִּחְדָּוֹת בְּמַהוּתָן הָרֵאשׁוֹן וְשָׂרְשָׁם שֶׁבְּחֻבְבָּמָה עֲלָאָה, שְׁהוּא יִתְבַּרְךָ וְחֻבְבָּתוֹ אֶחָד, וְהוּא הַמְּדַע בּוֹ.

כשם שכל חלקי הגוף, אפילו שערות וצפרנים, חייבים להיות קשורים במוח, ואם יש הפסק ח"ו בינם לבין המוח נפסקת חיותו, כי חיות הנפש נמשכת לאברים דרך מוחו של אדם – כך הוא בנמשל, שהמשכת אור אלקי בנשמות ישראל היא דרך „מוחן“, „ראשי בני ישראל שבדורם“; ולפיכך, כדי שהחיות האלקית תהי מאירה ונרגשת בנשמות בני ישראל, צריכה להיות דבקות בתלמידי חכמים, שהם בחינת „ראש ומוח“ הדבוקים תמיד באלקות⁷⁷, ועל ידי

77) גדר „תלמיד חכם“ על פי פנימיות הענינים הוא שלא זו בלבד שיש לו ידיעות רבות בתורה, אלא הוא בבחינת ביטול באמת (שאינו מרגיש מציאות עצמו) וממילא האלקות מאירה בנפשו – ראה בעיונים אות נב. ולפיכך, על ידי דבקות בתלמיד חכם כזה, מתדבק האדם בשכינה ממש, ונעשה שייך להרגש אלקי בתורתו ועבודתו.

76) לשון רבינו „כל הדבק בתלמידי חכמים“ אינו לשון הגמרא (בכתובות שם) אלא רק תוכן הענין. ויעוין רש"י דברים יא, כב („הדבק בתלמידים ובחכמים ומעלה אני עליך כאילו נדבקות בו“), וברמב"ם הל' דעות פ"ו ה"ב („מצות עשה להדבק בחכמים ותלמידיהם . . הדבק בחכמים ובתלמידיהם“) (הערות על תניא). וראה שו"ע רבינו סי' קנו סעיף ד ובהמצוין שם.

ומורדים בתלמידי חכמים, יניקת נפש רוח ונשמה שלהם מבחינת אחריים של נפש רוח ונשמת תלמידי חכמים].

זה מתקשרים כל חלקי נשמות („נפש רוח ונשמה“) כל בני ישראל, גם של ההמון, ואפילו של עמי הארץ, במקורם הראשון, היא „חכמה עילאה“ („מוח האב“), שהיא חד עם הקב“ה בכבודו ובעצמו.

וככל שהאדם דבוק יותר בתלמידי חכמים, מאירה יותר בנפשו החיות האלקית מאור השכינה שנמשך בה על ידי נשמות התלמידי חכמים.

[וזה שורש ענין ה„דביקות בצדיקים“ שנהגו בו חסידים (כידוע גודל התקשרותם ודביקותם ברבותיהם) – שכן, החסידות באה להכניס חיות אלקית בתורה ועבודה על ידי גילוי חיות הנפש האלקית של האדם, וגילוי זה תלוי ביניקת וחיות הנשמה מנשמות התלמידי חכמים, שאינם מציאות לעצמם אלא הם בטלים בתכלית לאלקות; ולכן, ככל שתחזק דבקות האדם בתלמידי חכמים, כך יגבר ויתחזק גילוי החיות האלקית, באדם ובעבודתו את ה’].

[וְהַפּוֹשְׁעִים וּמוֹרְדֵי חֲכָמִים]

[על פי האמור שהאור האלקי מאיר בנשמות ישראל דוקא על ידי דביקות בתלמידי חכמים, הי אפשר לטעות ולומר שאצל הפושעים והמורדים בתלמידי חכמים, המנגדים למקור יניקתם וחיותם, נפסקה חיו החיות האלקית שבנשמתם (כמו הצפרנים שכאשר אין להם קשר עם ה„מוח“, שוב לא שייך שתהי בהם שום חיות כלל).

ומסביר רבינו שאינו כן, כי אפילו הנשמות של הפושעים ומורדים בתלמידי חכמים יונקים חיותם מחכמי הדור, אלא שאינה דומה יניקה זו לקבלת החיות של הדבקים בתלמידי חכמים – כי:]

יְנִיקַת נֶפֶשׁ רוּחַ וְנִשְׁמָה שְׁלֵהֶם מִבְּחִינַת אַחֲרָיִם שֶׁל נֶפֶשׁ רוּחַ וְנִשְׁמַת תְּלָמִידֵי חֲכָמִים].

– כאשר האדם משפיע דבר לאוהבו, הרי הוא פונה אליו בחפץ לב ומתוך תענוג, והשפעה זו היא בבחינת „פנים“ (כמ”ש „יאר ה’ פניו אליך“); משא”כ השפעה שאין בה תענוג וחפץ פנימי היא בבחינת „אחוריים“, כאדם שמשליך דבר אל הזולת „כלאחר כתפו“ ואינו מסתכל בפניו (עיי’ להלן פרק כב).

ונמצא, שבהשפעה בבחינת „פנים“ נרגש קירוב וקשר פנימי ונפשי בין הנותן והמקבל, משא”כ בהשפעה בבחינת „אחוריים“ יש כאן אמנם מעשה השפעה אבל אין כאן קירוב פנימי.

וכך בעניננו: אף הפושעים והמורדים בתלמידי חכמים „יונקים“⁷⁸ חיותם מהם, אלא בהיותם פושעים ומורדים בהם, אינם יכולים לקבל את ההשפעה מתלמידי חכמים בבחינת „פנים“ (היינו באופן של קירוב פנימי), רק מבחינת „אחוריים“ של נשמות התלמידי חכמים, שהוא קשר חיצוני בלבד, ולכן אי אפשר שאור השכינה יאיר בנפשם בכל התוקף עד שתהי’ להם הרגשה ממש באלקות⁷⁹.

קיצור ג

על פי המבואר לעיל שעל ידי הצדיקים והחכמים קשורות נשמות ההמון במקורן למעלה, יובן מאמר רז”ל שעל ידי דביקות בתלמידי חכמים נדבק האדם בשכינה ממש. כי כדי לקבל יניקה וחיות מהצדיקים והחכמים (הראש והמוח) של הדור, חייבים להיות דבוקים בהם (כמו שחלקי הגוף מקבלים חיותם מהמוח רק כשהם קשורים אליו). וזהו סוד גודל ענין דביקות בתלמידי חכמים, שעל ידי דביקות זו נמשך אור השכינה (שהוא הוא שרשן ומקורן של נשמות ישראל) באופן גלוי בנשמות ההמון. אך גם הפושעים והמורדים בתלמידי חכמים יש להם יניקה מנשמות התלמידי חכמים, אולם יניקתם אינה אלא מבחינת „אחוריים“, היינו שאין כאן קירוב פנימי.

קצת גילוי של חיות הנפש); משא”כ הפושעים והמורדים בתלמידי חכמים, אע”פ שמצד דרגת נשמתם יכול להיות ששייכים לחיות אלקית גבוהה יותר, מכל מקום, מאחר שיונקים רק מבחינת „אחוריים“ של נשמות התלמידי חכמים שבדור, אי אפשר שיהי’ אצלם הרגש אלקי („קירוב פנימי“) בתורתם ועבודתם (אע”פ שיש להם קשר עם אלקות מחמת הנשמה הקדושה שבהם, ויונקים עכ”פ מבחינת אחוריים של התלמידי חכמים – שלכן הם מאמינים בה’ עד כדי מסירת נפש – ראה לעיל עמ’ קג ב„ביאור“).

78 גבי פושעים ומורדים בת”ח נקט רבינו רק לשון „יניקתם“, ולא „חיותם“, כי מאחר שמקבלים רק מבחינת „אחוריים“ (שהיא הארה חיצונית בלבד) הרי זו רק „יניקה“ ולא „חיות“ (ראה מה שנתבאר בעיונים אות נב).

79 לעיל הוסבר שנשמות נמוכות של עמי הארץ ופחותי הערך אין להם הרגש כ”כ באלקות (כמו העקב או הצפרנים), אבל שייך אצלם עכ”פ איזה הרגש חיות אלקית בעבודת השם, ובפרט על ידי דביקותם בצדיקים שעל ידי זה יש להם קשר גלוי עם בחינת „מוח“, אלא שהיא חיות מועטת ומצומצמת (כמו שגם בצפרנים ועקב יש עכ”פ

סיכום הפרק

הנפש השנית שבכל א' וא' מישראל, היא „חלק אלקה ממעל ממש“, שלכן נאמר גבי נתינת הנשמה באדם לשון „ויפח“, להורות שבאה מתוכיות ופנימיות. וזהו ענין „ישראל עלו במחשבה“ [דלא כשאר כל הברואים שנתהוו מדיבורו של הקב"ה]. ומטעם זה נקראו ישראל בניס למקום, כי כמו שהבן נמשך ממוח האב כך נשמות ישראל נמשכו מחכמתו ית', ש„הוא וחכמתו אחד“.

ואע"פ שיש הרבה מדריגות בנשמות, מן הקצה אל הקצה – מנשמות גבוהות שהן בבחינת „ראש“ ו„מוח“, עד לנשמות נמוכות ביותר שהן בבחינת „עקביים“ – מכל מקום שורש כל הנשמות כולן הוא מחכמה עילאה.

משל לדבר, מיצירת הוולד מטיפת מוח האב, שמחד גיסא זהו על ידי הירידות ושינויים, כדי שיתהוו ממנה כל פרטי האברים של הגוף החלוקים זה מזה במעלתם ואיכותם, ועד שמתהווים מטיפה זו ממש גם צפרני הרגליים, אך ביחד עם זה, חילוקים אלה הם רק בצורת ואיכות האברים, אבל כולם נשארו במהותן הראשון, שהיא טיפת מוח האב. זאת ועוד, גם אחרי לידת הבן, יונקות הצפרנים את חיותן ממוח הבן [ועל ידי זה קשורות הנה גם עם מוח האב].

וכך בנמשל, שחילוקי המדריגות בנשמות הם מצד הירידות והצמצומים של שורש הנשמה דרך „השתלשלות“ העולמות, אבל אין הירידות הללו פועלות שינוי במהות הנשמה שנשארת „חלק אלקה ממעל ממש“ („המשכה“ של חכמה עילאה, שהיא חד עם הקב"ה בכבודו ובעצמו).

זאת ועוד: על ידי נשמות הצדיקים והחכמים, ראשי בני ישראל שבדור, שהן בבחינת „ראש ומוח“, נמשך אור השכינה (מקורן של הנשמות) לנשמות כל הדור, ונמצא, שעל ידי הצדיקים והחכמים („ראשים“ של ישראל) קשורות נשמות ההמון במקורן למעלה.

וזהו סוד גודל הענין של דביקות בתלמידי חכמים, עליו אמרו רז"ל שנחשב כאילו נדבק בשכינה ממש.

היות שהנשמה היא „חלק אלקה ממעל ממש“, מובן שנתנתה באדם תלוי כל כולה בידי הקב"ה, עד שאפילו מדריגת הנשמה הניתנת באדם אינה תלוי (כל כך) בהורים, כי מ"ש בזהר שעל ידי קידוש ההורים כו' נמשכת נשמה גבוהה, היינו רק ביחס ללבוש הרוחני של הנשמה, כמבואר בכתבי האריז"ל שלכל נשמה יש לבוש רוחני שדוקא על ידו יכולה הנשמה להתגלות ולפעול בגוף, וכל עבודתה היא רק דרך לבוש זה, ומדריגת הלבוש נקבעת על ידי הנהגת ההורים, אשר ככל שמקדשים את עצמם יותר, הלבוש הוא קדוש יותר. אבל בנוגע לנשמה עצמה, יתכן שהקב"ה ישלח נשמה גבוהה ביותר לבנו של אדם נבזה ושפל.

תניא [חלק מ] פרק מ"ב

עם ביאור 'חסידות מבוראת'

הקדמה

כפי שנתבאר בפרק הקודם, לכל יהודי יש יראת ה' טבעית הטבועה בו מעצם תולדתו. כלומר, כדי שליהודי תהי' יראת ה', אין הוא צריך להוליד וליצור רגש חדש של יראה, אלא עליו רק לגלות את רגש היראה שכבר טמון בלבו פנימה. ונתבאר שהדרך לגלות ולעורר יראה זו היא ע"י התבוננות במוח, וכן נתבאר שם התוכן של התבוננות זו.

ובפרק זה ירחיב רבינו ויבאר בפרטיות יותר את תוכנה של ההתבוננות ואת הדרך הראוי' להתבוננות כדי לעורר יראה טבעית זו. וכן יבאר כיצד „קרוב מאד” לכל אחד ואחד מישראל לגלות יראה זו, ועד כדי כך שלגבי היכולת הצפונה בעומק נפשו האלקית של היהודי, הרי זה נחשב „מילתא זוטרתיי” (דבר קטן).

וכן יתבאר דבהתעוררות יראה טבעית זו יש כמה מדרגות, ולפי אופן ההתבוננות של האדם, כך תהי' מדרגת היראה שתתגלה בקרבו.

פרק מב. והנה כמ"ש לעיל בענין יראה תתאה,
 יוכן היטב מ"ש בגמ' על פסוק
 ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך, כי אם ליראה
 את ה' אלהיך, אטו יראה מילתא זוטרתה היא, אין, לגבי
 משה מילתא זוטרתה היא וכו', דלכאורה אינו מוכן
 התירוץ דהא שואל מעמך כתיב. אלא הענין הוא כי

א

אתפשטותא דמשה בכל דרא

פרק מב. והנה פמה שנתבאר לעיל (פרק מא) פְּעֻנֵי יְרָאָה תַתְּאָה.

בפרק הקודם נתבאר, שכדי שיהודי יעבוד את ה' כראוי, עליו לעורר תחילה יראת ה', ולקיים את מצוותיו ית' מתוך יראה זו¹.

ועוד נתבאר², ש"יראה תתאה", דהיינו יראה במדרגה נחותה³, היא יראה טבעית ונמצאת בכל אחד ואחד מישראל מעצם תולדתו (ונדרש רק לגלותה)⁴.

ועוד נתבאר⁵, שגם כאשר האדם אינו מצליח לעורר בעצמו את היראה הטבעית ("יראה תתאה") באופן שירגיש אימה ופחד בלבו ממש, אלא הוא רק מתבייש במחשבתו לעבור על רצונו ית', ולכן הוא נמנע מלעבור על רצונו ית' – גם אז הרי זו "עבודה גמורה".

ו"במה שנתבאר לעיל בענין יראה תתאה" – שיראה זו היא טבעית, וכדי

(1) ראה לעיל פרק מא עמ' רכז ואילך. רסג ואילך.

(2) ראה שם עמ' רכט-רל. וראה גם שם עמ' רפא.

(3) כלומר, "יראה תתאה" ענינה שאין האדם מתבטל כלפי הקב"ה בכל מציאותו, אלא רק מרגיש יראה ופחד מהקב"ה בדוגמת אדם המרגיש יראה ופחד ממלך בשר ודם, בניגוד ל"יראה עילאה" בה האדם חש בושה

(4) בניגוד ל"יראה עילאה" שאינה כלולה ביראה הטבעית, אלא יש צורך להולידה מחדש ע"י התבוננות ברוממותו ית' (וכפי שיתבאר להלן פרק מג).

(5) ראה לעיל פרק מא עמ' עדר ואילך.

שעבודת האדם תהי', „עבודה גמורה“ די ביראה הכי בסיסית במדרגה זו של „יראה תתאה“ –

וּבֶן הַיָּמִב מַה שְּׁפָתוֹב פִּגְמָרָא (ברכות לג, ב) עַל פֶּסוּק (דברים י, יב) „וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מַה ה' אֱלֹהֶיךָ שׁוֹאֵל מֵעַמְךָ, כִּי אִם לִירְאָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ“ – „אָמְנוּ יִרְאָה“ מִלְתָּא זוטֶרְתִּי הִיא? [– וכי יראה היא דבר קטן?] אִין, לְגַבִּי מִשָּׁה מִלְתָּא זוטֶרְתִּי הִיא [– כן, לְגַבִּי מִשָּׁה דְבַר קֶטָן הִיא] וְכוּ”.

מלשון הפסוק „ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך, כי אם ליראה את ה' אלקיך“ – משמע שיראת שמים היא דבר פשוט וקל, היינו שהדרישה של הקב"ה מכלל ישראל ליראה ממנו ית' אינה דבר קשה לביצוע⁶.

והגמרא תמהה על כך, וכי לעורר יראת שמים הוא דבר קל? הרי עינינו רואות שהאדם צריך להתמודד עם תאוות חזקות, והיצר הרע מושכו תמיד להתעצל ולא לקיים את מצוותיו ית' כפי הדרוש, ואם כן הכיצד ניתן לומר שהתביעה ליראת ה' מכל אחד היא תביעה קטנה וקלה לביצוע?

ומתוצאת הגמרא, שלגבי משה רבינו שאמר את הפסוק „ועתה ישראל“ – יראת ה' היא אכן דבר קטן ולא קשה כלל.

[ומקשה רבינו:]

דְּלִבְאֹרְהָ אִינוּ מוּבָן תִּירוּיָן, דְּהָא „שׁוֹאֵל מֵעַמְךָ“ פְּתִיב.

אילו משה רבינו הי' אומר באופן סתמי שיראה היא דרישה קלה – הי' מובן תירוץ הגמרא שלגבי משה „מילתא זוטרתא היא“.

6) בש"ס שלפנינו הגירסא – „יראת שמים“. אך בעין יעקב ובילקוט שמעוני (עה"פ בדברים, רמז תתנה) הגירסא היא „יראה“ כלשון רבינו דרשו (בתנ"ך) „יראה“ (ע"פ הערות על תנ"ך).
7) הגמ' מחזקת את השאלה ע"י רא"י שיראה היא דבר גדול, אך רבינו השיט שזאת והביא מיד את תירוץ הגמרא.
8) המשך לשון הפסוק הוא „ולאהבה אותו“, ומזה משמע שגם לעורר אהבת ה' אינו דבר קשה ביותר. והדבר נתבאר לעיל פרק יז עמ' של ואילך. עיין שם. ובפרקין מבאר רבינו כיצד ידאת ה' היא „מילתא זוטרתא“.
9) ובלשון דרשות הר"ן (דרוש העשירי) – „אין ספק שטבע האדם אינו נוטה אלי“ [– אל היראה], אבל חולק ומנגד אלי' מאד. . . שזה אמר הכתוב (בראשית ח, כא) כי יצר לב האדם רע מנעוריו. . . ואם כן איך אמר בזה הלשון מה ה' אלקיך שואל מעמך, שהוא כאומר שאינו שואל מעמך כי אם שתהיה כאברהם או כמשה רבנו ע"ה, ומן הנראה שהוא דבר רחוק להשיגו“. עיין שם באריכות.

כל נפש ונפש מבית ישראל יש בה מבחי' משרע"ה, כי הוא משבעה רועים, הממשיכים חיות ואלהות לכללות

אך הרי בפסוק מודיע משה לישראל מה הקב"ה „שואל מעמך” – מכל אחד ואחד מישראל. ואם כן מהו התירוץ שלגבי משה היראה היא דבר קל, והרי לבני ישראל, ובפרט לאלו מבני ישראל שהם במדרגה נחותה – אין הדבר כן, אלא קשה להם מאד לפעול בעצמם יראת ה' שהרי הם רחוקים מאד ממדרגת משה¹⁰.

[למה הדבר דומה, „למי שהיו לו אלף אלפים ככרי זהב, שיאמר למי שאין לו אפילו ככר אחד כסף, שאינו שואל ממנו כי אם ככר אחד זהב – כי לא מחכמה שאל על זה. וכן שיאמר מי שיש לו יכולת לשאת שלשה ככרים, למי שאין לו יכולת לשאת אפילו חצי ככר, שאינו שואל מעמו כי אם לשאת ככר אחד, כן נראה שיהיה זה הענין בשוה כאן במאמר משה לישראל” (דרשות הר"ן הדרוש העשירי)].

[נעי"פ המבואר לעיל בפרק הקודם בענין „יראה תנאה” – „יובן היטב” תירוץ הגמרא¹¹.

וכדי לבאר זאת, יקדים רבינו תחילה כמה הקדמות:]

אֵלֶּה הָעֲנִיִּן הוּא, כִּי כָּל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל יֵשׁ בָּהּ מִבְּחִינַת מִשְׁחָה רַבָּנוּ עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם.

מבואר בתורת הסוד שבנשמתו של כל יהודי ישנה „בחינת משה רבינו ע"ה”¹², וכמבואר בזהר הקדוש¹³ שישנה „אתפשטותא דמשה בכל דדא”,

רבינו בפרקין – ראה בהרחבה בעיונים אות קה. (12) תוספת ביאור בענין „בחינת משה”:
ידוע המאמר (ע"פ עשרה מאמרות לרמ"ע מפאנו, מאמר חקור דין, חלק ג פרק כב. של"ה בהקדמת בית אחרון (יג, ב ואילך)) „התורה מדברת בעליונים ורומזת בתחוננים” כלומר, התורה עוסקת במושגים רוחניים נעלים, ואילו פירושה הפשוט בו היא נלמדת בעולם הזה

(10) ביאור דברי הגמ' ע"ד הפשט – ראה דרשות הר"ן שם. כלי יקר ע"פ בדברים. ועוד. ורבינו יבאר את הדבר כדרכו ע"פ פנימיות הענינים, ויבאר היטב כיצד „קרוב מאד” ואפשרי לכל אדם להיות במצב כזה שיראת שמים בסיסית הנצרכת לעבודת ה' תהי' בעיניו כדבר קטן. (11) וכאשר יתבאר להלן עמ' תכא ואילך.
ביאור „בנין” והמשך הענינים של דברי

דהיינו שבחינת משה רבינו מתפשטת ונמשכת לאורך כל הדורות, ב„כל נפש ונפש מבית ישראל“, גם הנפש השפלה ביותר¹⁴.

ו„בחינה“ זו של משה שיש בכל אחד מישראל, נותנת לו כח ועוז לעבוד את ה' באופנים כאלו שלא הי' מסוגל להגיע אליהם בכחות עצמו (כדלקמן).

[וממשיך לבאר בפרטיות מהי בחינת משה הנמצאת בכל יהודי:]

פִּי הוּא מְשַׁבְּעָה רוּעִים.

בנבואת מיכה מתוארת מלכותו של מלך המשיח ושליטתו על מלכות אשור, ונאמר שם (מיכה ה, ד) „והקמונו עליו שבעה רועים, ושמונה נסיכי אדם“, דהיינו ש„אנחנו נמשול בארצו ונקים עליו נציבים מתחת ידינו“ (מצודות על הפסוק).

ובגמרא (סוכה נב, ב) פירשו מי הם שבעת הרועים¹⁵ – „דוד באמצע, אדם שת ומתושלח מימינו, אברהם יעקב ומשה בשמאלו“¹⁶.

הרי, דמשה הוא אחד משבעת הרועים.

[והנה, לפי פשוטו צדיקים אלו מכונים בשם רועים, כי הם „מנהיגים את העם להורותם הדרך“ (מצודות על הפסוק), וע"ד רועה המנהיג את צאנו ומראה להן את הדרך.]

את ע"פ פנימיות העניינים, שבעת הצדיקים הללו אינם רק מנהיגים, אלא הם –]

בחינת משה רבינו הנמצאת בכל אחד ואחד משש מאות אלף בני ישראל.

– ראה עד"ז בעץ חיים שער לב פרק א. שער לח פרק ו. ועוד.

15) ושם מבואר גם מי הם השמונה נסיכי אדם.

16) בזהר חדש (בסופו, ובתיקונים קד, א) נמנו צדיקים אחרים במנין שבעת הרועים. וראה בזה אגרות קודש כ"ק אדמו"ר זי"ע חלק יח עמ' תקנ"ג. וראה גם הערות על תניא כאן. ובכל אופן, לכל הדעות משה הוא בכלל השבעה רועים, כדברי רבינו כאן.

במושגים גשמיים, אינו אלא בחינת הרמז שבתורה (וראה לעיל פרק לז הערה 251).

ולפי זה מובן שכל הנביאים והצדיקים המוזכרים בתורה, אף שבדאי היו נשמות בגופים כפשוטו, הרי עיקר ענינם הוא בחינה רוחנית עליונה. וכך גם משה רבינו – עם היותו נשמה בגוף, ומנהיג ישראל בגשמיות, עיקר ענינו הוא בחינה רוחנית עליונה, כפי שיבואר להלן.

13) תקוני זהר תיקון סט.

14) הדבר מיוסד על הפסוק (במדבר יא, כא) „שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרב“, ולפי הפירוש הפנימי „אנכי בקרב“ קאי על

נשמות ישראל, שלכן נקראים בשם רועים, ומשרע"ה
הוא כללות כולם ונקרא רעיא מהימנא דהיינו שממשיך
בחי' הדעת לכללות ישראל לידע את ה'.

**הַמְּשִׁיכִים חַיֹּת וְאַלְהוּת לְכָלְלוֹת נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שְׁלֹכֵן נִקְרְאִים
בְּשֵׁם רֹעִים.**

רועה צאן איננו רק מנהיג את צאנו ומראה להן את הדרך אשר ילכו
בה, אלא עוד זאת: הוא מפרנס את צאן מרעיתו בכל המצטרך להן לחיותן
(מזון, מים כו').

וכך הוא גם ענינם של שבעת הרועים הרחנניים, שאינם רק מנהיגים
שהנהיגו את בני ישראל בדורם, אלא הם המפרנסים ומשפיעים את החיות
האלקית הרחנית ל"כללות נשמות ישראל" במשך כל הדורות¹⁷.

כלומר, ה"חיות" של הנשמה היא הקשר שלה לאלקות, ע"י אהבה,
יראה, ביטול להקב"ה וכו'¹⁸. ו"חיות" זו נמשכת לנשמה ע"י רועים אלו
הממשיכים "חיות ואלקות"¹⁹ לכללות נשמות ישראל²⁰.

[ביאור הענין בפרטיות יותר:

כל אחד משבעה רועים אלו התייחד והצטיין בבחינה מסויימת
בעבודת ה'²¹, עד שכל מהותו היתה אותה בחינה ומדה מיוחדת בה
עבד את ה'. ואת אותה בחינה בעבודת ה' הוא המשיך לכל הנשמות של
כלל ישראל במשך כל הדורות, לתת להן את הכח והיכולת לעבוד את
ה' בבחינה זו.

אין הדבר נרגש בגלוי ממש ויש צורך שהיא
תקבל "חיות" ויתעורר בה בגלוי הביטול ואהבה
ויראה כו'.

(19) לכאורה צריך ביאור מה הם שני הדברים
"חיות ואלקות".

וראה בזה בעינינו אות קו. וראה להלן הערה
62.

(20) עוד בביאור ענין השבעה רועים ע"פ
חסידות – ראה תורה אור שם. ועוד.

(21) בהתאם לשרשו בספירות העליונות –
כדלהלן עמ' שסב.

(17) ולפי זה מובן היטב מדוע דוקא צדיקים
אלו מכונים בשם רועים, אף שהיו עוד הרבה
צדיקים שהנהיגו את כלל ישראל בשעתם (כולל
אלו שנקראים בפסוק בשם "נסיכי אדם") – כי
דוקא צדיקים אלו משפיעים ו"מזינים" מדרגה
מיוחדת של חיות אלקית רחנית לנשמת כל אחד
מישראל במשך כל הדורות.

וראה גם תורה אור לג, סע"ג ואילך.

(18) כי אף שהנשמה עצמה היא "חלק אלקה
ממעל ממש" (לעיל פרק ב עמ' פ) – מכל מקום,
הרי כאשר הנשמה מלוכשת בגוף גשמי למטה,

ולדוגמא – עיקר עבודת ה' של אברהם אבינו הי' בענין האהבה לה' (כמו שכתוב (ישעי' מא, ח) „אברהם אוהבני“), והיינו שאהב את הקב"ה באופן נפלא ונעלה כל כך, עד שזו היתה כל מהותו – איש של אהבת ה' ומדה זו הוריש אברהם אבינו לכל יהודי, שנשמתו תאהב את הקב"ה מטבעה כתוצאה מה"חיות ואלקות" שהמשיך לה אברהם אבינו²³.

וממשיך רבינו ומבאר, דמשה רבינו הוא לא רק אחד משבעת הרועים, אלא הוא מיוחד מכולם:]

וּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם הוּא כָּלֵל לְכָל רְעִי אֲנִי מְהִימָנָא.

בריבוי מקומות בזהר הקדוש²⁴ מכונה משה רבינו בשם „רעי אהימנא“ – רועה נאמן.

והטעם לכך, כי משה הוא „כללות כולם“, דהיינו „הרועה הכללי שכולל כל השבעה רועים“ (ספר המאמרים תרל"ו עמ' רכא), כי מדרגתו (מדרגת עצמו, וממילא גם המשכתו בתור רועה לכללות נשמות ישראל) אינה מדרגה פרטית בעבודת ה'²⁵, אלא היא השרש והיסוד לכל האופנים והפרטים של עבודת ה' (כדלהלן).

ולפיכך דוקא משה רבינו מכונה בשם רועה נאמן, כי הוא הרועה העיקרי²⁶ מבין כל הרועים²⁷.

[ומפרט מהי מדרגה מיוחדת זו של משה רבינו שהיא „כללות כולם“:]

דְּהִינּוּ, שְׁמִמְשִׁיךְ בְּחִינַת הַדַּעַת לְכָלֵּלּוֹת יִשְׂרָאֵל, לִידַע אֵת ה'.

עיקר ענינו של משה הוא מדרגת הדעת²⁸, שהיא הידיעה וההשגה בו

24) ראה לדוגמא חלק א ק, א.
25) כשאר הרועים, שכל אחד מהם היתה לו דרך מיוחדת בעבודת ה' – אברהם בחסד כו'.
26) ואף שבגמרא איתא שדוד הוא באמצע ושאר הרועים (כולל משה) בצידו – ראה הערות על תניא.
27) ולהעיר מירושלמי סנהדרין י, א – „ואין רועה אלא משה“.
28) וכדלהלן עמ' שסב ששרשו הי' במדרגת הדעת דאצילות.

22) ראה בכל זה בהרחבה בספר הערכים חב"ד חלק א, ערך אברהם אבינו (עמ' סה ואילך). ושם נסמך.
23) וכמבואר לעיל פרק יח (עמ' יב) שהאהבה הטבעית שיש לכל נשמה בטבע תולדתה היא „ירושה לנו מאבותינו“.
[ואף דשם קאי על כל השלשה אבות – הרי בפרטיות יותר הירושה היא בעיקר מאברהם. ראה בזה ספר המאמרים מלוקט חלק ד עמ' מח ובנסמן בערה 9 שם. וראה גם לקוטי תורה דרושים לטוכות עח, ד. ובכמה מקומות].

ית' באופן שאלקות תהי' נרגשת כמו דבר מוחשי ממש (כפי שיתבאר בפרטיות יותר להלן חלק ג).

ולכן משה רבינו ע"ה בתור רועה המשיך את „בחינת הדעת לכללות ישראל – לידע את ה'“, דהיינו, שמשה רבינו, בהתאם לעיקר ענינו בעבודת ה', משפיע בכלל ישראל את הכח להתקשר לאלקות עד שאלקות נעשית אצלם כדבר מוחשי ממש²⁹.

וזהו שמשה הוא „כללות כולם“ של כל הרועים, „כי העבודה שבלב היא לפי הדעת“ (להלן עמ' ססח). כלומר, הדעת פועלת שאלקות תהי' נרגשת אצל האדם כמו דבר מוחשי ממש, וזה מאפשר לאדם לעבוד את ה' בלבו במדרגות ואופנים שונים (אהבה, יראה כו').

ולכן הדעת מכונה „מפתחא דכליל שית“³⁰ (מפתח הכולל שש) – כי שש המדות (חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד), „נפתחות“ (– נרגשות באדם) ע"י הדעת דייקא (כמו מפתח הפותח את המנעול), כי דוקא ע"י הידיעה באלקות, ניתן לעבוד את ה' בלב – בשש המדות³¹.

[זהו מה שנתבאר לעיל שב„כל נפש ונפש מבית ישראל יש בה מבחינת משה רבינו ע"ה“ – דהיינו שלכל יהודי יש בטבעו ענין הדעת באלקות³², שהוא בחינת ומדרגת משה רבינו ע"ה³³].

והי' לו לומר ונתן ה' כו" (לקוטי תורה בחוקותי נ, א).

אך ע"פ פנימיות הענינים, „בהמתך“ קאי על הנשמות הפשוטות שהן בבחינת „בהמות“, ומשה רבינו משפיע להן „עשב“ שהוא הדעת באלקות. דע"פ קבלה שם „ע"ב“ של הקב"ה קשור עם מדת הדעת, והשי"ן, שיש בה שלשה ראשים, רומזת לשלש המדות העיקריות – „חסד גבורה ותפארת“ (דשאר המדות אינן אלא תולדות של שלש מדות אלו – כדלעיל פרק ג עמ' קנב). והיינו שמשה משפיע לנו „לבהמתך“ (הדעת „ע"ב“) שהיא „כללות כולם“ (כנ"ל עמ' שנו) וממילא ביכולתנו לעבוד את ה' בשאר המדות („שי"ן“).

ראה בכל זה – תורה אור משפטים עד, ג ואילך. דרך מצותיך פ, א ואילך. וראה ספר המאמרים תשי"ד עמ' צב שמביא ענין זה בקשר למבואר בפרקין.

29) אע"פ שלנפש האלקית יש דעת באלקות מצד עצמה (כדלעיל פרק ג עמ' קנד ואילך) – ראה להלן בעיונים אות קח.

30) ראה זהר חלק ב קעז, א (בספרא דצניעותא). וראה דרך מצותיך שגם לשאר השבעה רועים היה ענין הדעת באלקות (דהלא בלא זה אי אפשר לעבוד את ה' בשום מדה ומדרגה) – אך מאחר שהדעת לא היתה ענינם העיקרי, לא השפיעו את ענין הדעת לכללות ישראל. משא"כ משה, כל עיקר ענינו הי' מדרגת הדעת, ולכן השפיע זאת לכל נשמות ישראל.

32) אלא שהדעת נמצאת בהעלם בעומק נשמתו, ועליו לגלותה – כאשר יבואר להלן עמ' שעח ואילך.

33) והוה הפירוש הפנימי בכתוב (דברים יא, ג-טו) „והיה אם שמע תשמעו . . . לאהבה את ה' אלהיכם . . . ונתתו עשב בשדך לבהמתך“, דלכאורה, וכי משה הוא המשפיע גשמיות (עשב), והלא היא באה מברכתו של הקב"ה,

קיצור א

שבעת הרועים משפיעים אלקות לכל יהודי. כל רועה משפיע מדרגה אחרת, ומשה רבינו הוא הרועה הנאמן הכולל את כל הרועים, כי מדרגת משה היא בחינת ה"דעת", והוא משפיע דעת באלקות לכללות ישראל.

כָּל אֶחָד כָּפִי

השגת נשמתו ושרשה למעלה, ויניקתה משרש נשמתו

ב

אופן היניקה מנשמת משה רבינו

[כמבואר לעיל, משה רבינו ע"ה, ממשיך בחינת הדעת לכללות ישראל לידע את ה"י. ועתה מבאר רבינו בפרטיות יותר את אופן המשכת הדעת בכל נשמה:]

כָּל אֶחָד כָּפִי הַשְּׁגַת נְשָׁמָתוֹ וְשָׂרְשָׁהּ לְמַעְלָה.

בהשגת אלקות באופן שהענין מובן ומתאמת אצל האדם ככי טוב, יש ריבוי מדרגות בנשמות ישראל: יש מי שמסוגל להשיג מדרגות נעלות מאד באלקות באופן מוחשי, דהיינו שאמיתית ענין גדולתו ורוממותו ית' מתיישבת ומתאמת אצלו כמו ענינים מוחשיים וגשמיים, ויש מי שאינו מסוגל להשיג באופן כזה מדרגות נעלות (אלא רק מדרגות נחותות יותר)³⁴.

והנה, בשרש ומקור נשמות ישראל יש ריבוי מדרגות (כמבואר בפרקים הקודמים³⁵) – יש נשמות גבוהות ביותר ששרשן במדרגות נעלות מאד באלקות, ויש נשמות נמוכות ששרשן במדרגות מצומצמות יותר באלקות³⁶.

ומדרגת האדם בהשגת אלקות תלוי' בשרש הנשמה³⁷. דנשמות ששרשן במדרגות גבוהות, בכחן להשיג אלקות במדרגה גבוהה מאד, ואילו נשמות ששרשן במדרגות נחותות יותר, בכחן להשיג אלקות במדה נמוכה הרבה יותר.

תוכן דברי רבינו כאן, וכותב: „לידע את ה' כפי שרש נשמתו והשגתה למעלה בשרש נשמתו". ומזה משמע שמה שכותב רבינו „כפי השגת נשמתו ושרשה למעלה", היינו דמדת ההשגה של הנשמה תלוי' במדת השגתה בשרשה למעלה, ע"ד הביאור בפנים. ועוד יש לפרש דרבינו נקט כאן שני פרטים שונים: א) השגת הנשמה. ב) שרשה למעלה. ראה בזה בעיונים אות קז.

34 ראה בכל זה בתורה אור ודרך מצותיך שנכמנו בהערה הקודמת.

35 ראה לעיל פרק ב' עמ' צב ואילך. פרק יח עמ' יח ואילך. וראה גם לעיל פרק לט עמ' עב-ג. פרק מא עמ' ערה.

36 ואף שכל הנשמות הן „חלק אלקה ממעל ממש" ומושרשות בעצמותו ית' ממש – ראה להלן הערה 39.

37 בספר המאמרים תרל"ו עמ' רכא מביא

ומשה רבינו ע"ה המשיך בחינת הדעת באלקות לכל אחד ואחד מישראל ללא יוצא מן הכלל, אך כל אחד מקבל את בחינת הדעת במדרגה שונה, לפי השגת נשמתו שהיא בהתאם לשרש נשמתו למעלה.

[לתוספת ביאור בכל זה :

ענין **הדעת** איננו השגה שכלית גרידא, אלא ענינה הוא שההשגה השכלית שהאדם משיג במוחו **תחדור** בו **ותתעצם** עמו, דהיינו שההשגה תפעל ותשנה את כל מהותו (כדלהלן עמי' שעב בארוכה)³⁸.

ולכן, מדת ההשגה באלקות באופן של „דעת“, אינה תלוי' כל כך **ביכולת השכלית** של האדם (האם הוא חכם נפלא או לאו), אלא בזיכרון נשמתו והיותה כלי ראוי ומוכשר לקלוט ענין אלקי, כך שהענין יתיישב אצלו, עד שיתאחד ויתעצם עמו ויפעל שינוי בכל מהותו. לפיכך מדרגת השגת האלקות תלוי' **בשרש** הנשמה.

והנה, כפי שיבואר להלן (עמי' שסט-שע) באריכות, אמיתית ענין הדעת באלקות, היא דוקא כאשר ספירת הדעת **האלקית** (ספירת ה„דעת“ של עולם האצילות) מתלבשת באדם.

[ולפי זה ממשיך:]

וַיִּנְקָתָהּ מִשָּׂרֵשׁ נִשְׁמַת מִשָּׂה רַבְּנוּ עָלְיוּ הַשָּׁלוֹם.

המדה של בחינת הדעת שכל יהודי מקבל ממשה רבינו, תלוי' גם במדת יניקת נשמתו מ„שרש נשמת משה רבינו ע"ה“. כי יש נשמות שיניקתן מנשמת משה היא במדה רבה, ויש אשר יניקתן מנשמת משה היא במדה מועטת. ומדת הדעת באלקות של כל נשמה, היא בהתאם למדת היניקה של נשמה זו משרש נשמת משה.

תחדור בו ותשפיע עליו. והוה כח מיוחד השייך לנשמה האלקית בלבד, ואין דוגמתו בנפש הבהמית (כי הן אמת שביכולתה של הנפש הבהמית להבין השכלות שכליות בגדולת ה' במדה מסויימת, אבל אין ביכולתה מצד עצמה להתקשר לאלקות באופן של דעת).

38) ולכאורה זהו גם דיוק לשון רבינו „כפי השגת נשמתו“, ולא „כפי יכולת השגתו“ וכיו"ב (כלשונו בפרק ד עמ' קסז. ועוד):
כי כאן לא מדובר על השגה גרידא (היכולת להבין אלקות באופן שכלי), אלא על היכולת להתקשר לאלקות, דהיינו שההשגה באלקות

משה רבינו ע"ה, המושרשת בדעת העליון שבי"ם דאצילות, המיוחדות במאצילן ב"ה שהוא ודעתו אחד והוא המדע

[והטעם לכך שהמדה של בחינת הדעת של הנשמה תלוי במדת
יניקתה מנשמת משה הוא, כי נשמת משה רבינו עצמה היא נשמה –]

הַמְשֵׁרֶשֶׁת בְּדַעַת הָעֲלִיּוֹן שֶׁבְּעֵשֶׂר סְפִירוֹת דְּאֲצִילוֹת.

שרש נשמות הצדיקים הגדולים הוא בעולם האצילות (העולם הנעלה ביותר). ובפרטיות, בעולם האצילות יש עשר ספירות – חכמה, בינה, דעת כו', וכל צדיק מושרש בספירה ובחינה מסוימת בעולם האצילות³⁹.

ושרש נשמת משה רבינו הוא ב"ה, דעת העליון⁴⁰ שבעשר ספירות דאצילות⁴¹. ולכן עיקר עבודתו של משה רבינו היתה במדרגת הדעת – כי עבודתו היתה בהתאם לשרש נשמתו⁴².

והיות שאמיתית ענין הדעת באלקות תתכן דוקא כאשר הספירה האלקית ד"ה, דעת" מתלבשת באדם (כנ"ל), לכן דוקא נשמת משה היא היא המשפיעה דעת בכל נפש מישראל, כי שרש נשמת משה הוא בדעת עליון דאצילות.

ולכן מדת הדעת של כל נשמה מישראל תלוי גם במדת, יניקתה משרש

מהצדיקים הוא „מרכבה“ למדרגה באלקות שבה הוא שרש נשמתו.

כלומר, כשם שלמרכבה גשמית אין רצון וענין משל עצמה, אלא היא מונהגת ע"י האדם הרוכב עליה, כך צדיקים אלו בטלים לאלקות עד כדי כך שאין להם שום ענין וחפץ לעצמם, וכל עבודתם היא רק השתקפות שרשם הרוחני הנעלה. דהמדרגה האלקית של שרש נשמתם מאירה בהם ומנהיגה אותם גם בהיותם בגוף גשמי, בכל פרט ופרט בחיי היום יום שלהם.

ולדוגמא, אברהם אבינו ע"ה שרשו בספירת החסד של עולם האצילות, ולכן אף כאשר נשמתו ירדה למטה ה' מסור כל כולו לעבודת הבורא בבחינת אהבת ה'.

וכך גם משה רבינו ע"ה, כיון ששרש נשמתו הוא בספירת הדעת דאצילות, לכן עיקר עבודתו ה' באופן של דעת באלקות.

39 אף שלכל יהודי יש עשרת כחות הנפש המשתלשלים מעשר הספירות (כמבואר לעיל פרק ג עמ' קל ואילך), מכל מקום רק שרש שרשם הוא בספירות דאצילות, ולכן בהיותם למטה, שייכותם לעולם האצילות אינה בגלוי כל כך, משא"כ הצדיקים הגדולים, כל מהותם גם בהיותם לנטה „משקפת“ אחת מהספירות דאצילות.

40 בבאיור הלשון „דעת העליון“ – ראה לקוטי שיחות חלק ו עמ' 244.

41 ראה זהר חלק ב רכא, א – „אשר פקד על פי משה, דא רזא דדעת“. וראה לקוטי תורה להאריז"ל בלק.

42 לתוספת ביאור:

הצדיקים הנעלים, רועי ישראל, עבודתם היא כל כך נפלאה, שאף בהיותם למטה הם בבחינת „מרכבה“ לאלקות. ובפרטיות, כל אחד

נשמת משה רבינו ע"ה", כי מדת הדעת שכל אחד מישראל מסוגל להגיע אלי' תלוי' במדת ההארה של „דעת העליון שבעשר ספירות דאצילות” בנשמתו, והארת דעת עליון דאצילות בנשמת האדם תלוי' ביניקת נשמתו מנשמת משה.

[ונהנה, הספירות של עולם האצילות אינן מדרגות רוחניות נעלות בעלמא, אלא הן מיוחדות ממש עם אין סוף ב"ה עצמו. שכן, בשונה מהעולמות הנחותים שנבראו ע"י הקב"ה בדרך „יש מאין”⁴³, הרי עולם האצילות אינו בגדר „נברא”, אלא כל כולו „גילוי” כחותיו של אין סוף ב"ה עצמו כביכול⁴⁴. דספירת החכמה של עולם האצילות היא חכמתו של הקב"ה כביכול, וספירת הבינה של עולם האצילות היא בינתו של הקב"ה כביכול. ועד"ז ספירת הדעת של עולם האצילות היא דעתו של אין סוף ב"ה עצמו כביכול.

ונמצא, שנשמת משה רבינו ע"ה מושרשת בדעתו של אין סוף ב"ה עצמו כביכול.

ואע"פ שאצל בשר ודם להבדיל, דעתו ונפשו אינן דבר אחד ממש, אלא ישנה הנפש עצמה וישנו כח הדעת שבה⁴⁵ – מכל מקום, לא כן הוא אצל הקב"ה, אלא דעתו של אין סוף ב"ה היא חד ממש עם עצמותו ית"י⁴⁶, וכפי שהולך ומבאר:]

הַמְיֻחָדוֹת בְּמַאֲצִילָן בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא יְדַעְתּוֹ אֶחָד וְהוּא הַמְדַּע כּו'.

הספירות דאצילות מיוחדות בתכלית עם „מאצילן”, דהיינו אין סוף ב"ה עצמו שהאציל ספירות אלו⁴⁷.

וכמבואר בדברי הרמב"ם (יסודי התורה ב, ט) – דהקב"ה „אינו יודע בדעה

(43) כי אפילו עולמות נעלים כמו בריאה יצירה ועשי' – הרי למרות שהם עולמות רוחניים, והאלקות מאירה בהם בגלוי, מכל מקום הרי הם נבראים שנבראו ע"י הקב"ה יש מאין.
 (44) ראה בכל זה ביתר ביאור לעיל פרק לט עמ' מד-ה.
 (45) ולפיכך, כאשר אדם שומע ומבין סברא שכלית מרבו, הקשר שלו עם רבו אינו עם כללות נפשו של רבו, אלא רק עם שכלו של רבו, שאותו הבין והשיג. ושכל הרב הוא רק פרט אחד בלבד
 מכללות נפשו.
 (46) הטעם שהוצרך רבינו להדגיש ענין זה כאן – ראה בהרחבה להלן עמ' שסט-שע.
 (47) „מאצילן” היינו מי „האציל” אותן – אין סוף ב"ה.
 [ונקט לשון „מאצילן” (ולא „בוראן” וכיו"ב), כי הספירות דאצילות אינן בגדר נבראים, אלא הן גילוי כחותיו של הקב"ה, ש„נאצלו” (הופרשו) ממנו ית', וכנ"ל].

כו'. ועוד זאת יתר על כן בכל דור ודור יורדין ניצוצין
מנשמת משה רבינו ע"ה, ומתלבשין בגוף ונפש של חכמי
הדור עיני העדה, ללמד דעת את העם ולידע גדולת ה',

שהיא חוץ ממנו כמו שאנו יודעין, שאין אנו ודעתנו אחד, אבל הבורא
יתברך הוא ודעתו וחיייו אחד מכל צד ומכל פינה ובכל דרך ייחוד . . נמצאת
אתה אומר הוא היודע והוא הידוע והוא הדעה עצמה, הכל אחד, ודבר זה
אין כח בפה לאומרו ולא באוזן לשמעו ולא בלב האדם להכירו על בוריו".

פירוש⁴⁸:

אצל בשר ודם להבדיל, ה"יודע" דהיינו הנפש עצמה, וה"מדע" דהיינו
כח הדעת שבנפש, הם שני דברים שונים (וכנ"ל שאצל האדם, כח הדעת
שלו אינו חד ממש עם עצם נפשו).

ואילו אצל הקב"ה, הוא ודעתו אחד", ולכן, הוא המדע והוא היודע",
כי למרות שהקב"ה מצד עצמו הוא למעלה מעלה מענין הדעת, מכל מקום
הוא מתייחד עם דעתו באופן מופלא, עד שהוא ודעתו נעשים חד ממש, ואין
בכח הנבראים להבין ענין יחוד זה.

ונמצא, דבחינת הדעת של אין סוף ב"ה (ספירת הדעת שבעולם
האצילות) – היא חד ממש עם עצמות אין סוף ב"ה.

[המורם מהאמור:

משה רבינו הוא אחד משבעת הרועים המשפיעים "חיות ואלקות"
לכל נשמות ישראל, ולכן משה רבינו משפיע את מדתו בעבודת ה' –
בחינת ה"דעת" באלקות – לכל אחד מישראל במשך כל הדורות.

ולפיכך, בכל יהודי יהי מי שיהי, ישנה בחינת הדעת באלקות,
שהיא הכח והיכולת להשיג אלקות באופן שתהי אצלו כדבר מוחשי
ממש (כדלהין עמי שעב).

אלא שיש חילוקי מדרגות עד כמה ובאיזה אופן מדת הדעת מאירה
אצל כל אחד – האם ביכולתו להגיע לידי דעת באלקות באופן נעלה

(48) ראה בכל זה לעיל פרק ב עמ' פח ואילך. וראה להלן שער היחוד והאמונה פרק ט. ועוד.

מאד, או רק במדרגה נחותה יותר. ודבר זה תלוי בשרש נשמת כל אחד, וגם עד כמה נשמתו יונקת משרש נשמת משה.

וממשיך רבינו ומפרט, שמלבד **ההארה** שישנה בכל נפש מישראל מבחינת משה רבינו (בחינת הדעת) – יש אופן נעלה יותר של קבלה מנשמת משה רבינו, והוא ע"י חכמי הדור שבכל דור ודור שמקבלים השפעה ממדרגת משה רבינו **באופן נעלה עד מאד**, ולכן, כדי שהאדם אכן יגלה את הדעת שבנשמתו (בחינת משה שבקרבו) – הרי זה גם ע"י הלימוד וקבלת השפעה מחכמי הדור, וכפי שממשיך:]

וְעוֹד זֹאת יִתֵּר עַל כֵּן, כְּכֹל דוֹר יוֹרְדִין נִיצוּצֵין מְנַשְׁמַת מוֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם.

בחינת הדעת שכל נשמה מקבלת מנשמת משה רבינו היא רק הארה בעלמא („יניקה“) ממדרגת משה רבינו, והיא באין ערוך ממש אלי' [ונכדוגמת הארה מהשמש, שאינה אלא זיו („אפשיין“) מהשמש, ואין לה שום תפיסת מקום וערך לגבי גוף כדור השמש (ולכן ביום המעונן, למשל, כשהארה אינה מתפשטת לארץ, אין זה גורם שום שינוי בשמש עצמה)].

אך מלבד ההארה הנמשכת לכל נשמה, „עוד זאת יתו על כן, בכל דור ודור יורדין ניצוצין מנשמת משה רבינו ע"ה“. ד, „ניצוץ“ אינו כמו ההארה שהיא רק התפשטות וזיו מהמאור, אלא הניצוץ הוא חלק מהאבוקה עצמה, וכפי שנראה במוחש שאפילו ניצוץ קטן ביותר של אבוקה גדולה מאד, הוא חלק מגוף ועצם האבוקה⁴⁹.

ובכל דור „יורדין ניצוצין מנשמת משה רבינו ע"ה“ –

וּמִתְלַבְּשִׁין בְּנוֹף וְנֶפֶשׁ שֶׁל חֲכָמֵי הַדוֹר עֵינֵי הָעֵדָה, לְלַמֵּד דַּעַת אֶת הָעָם, וְלִידְעוֹ⁵⁰ גְּדֻלַּת ה'.

ב, חכמי הדור עיני העדה⁵¹, דהיינו החכמים המיוחדים שבכל דור ודור,

ואכן בכמה כתבי-יד הלשון הוא „לידע“ ללא וא"י – ראה בשינויי נוסחאות שבתניא מהדורא קמא פרק מאות 15. ועיין שם בהערת המו"ל מה שהציעו לפרש בנוסח הנדפס. (51) מקור הביטוי „עיני העדה“ הוא בלשון הכתוב במדבר טו, כד. והחכמים נקראים בכינוי

(49) בענין החילוק בין הארה לניצוץ – ראה גם ספר המאמרים תרפ"ט עמ' 166-165. ועוד. (50) הלשון „ולידע“ בוא"ו החיבור צריך עיון, דלכאורה הי' לו לומר „לידע“ (שהחכמים מלמדים דעת את העם – כדי שע"ז ידעו „לידע“ גדולת ה').

ולעברו בלב ונפש, כי העבודה שבלב היא לפי הדעת

הדבוקים באלקות באופן נעלה ביותר – מלובש ניצוץ ממש מנשמת משה רבינו (ולא הארה בעלמא כמו בנפשות כל בית ישראל)⁵².

ולכן, בעוד שההארה מבחינת משה „היא בבחינת הסתר והעלם גדול בנפשות כל בית ישראל“ (להלן פרק מד), וכללות בית ישראל צריכים לעמוד קשות כדי לגלות את בחינת הדעת שבקרבם (כדלהלן עמ' שעח ואילך) – הרי אצל חכמי הדור עיני העדה, הניצוץ של משה מאיר בגלוי, וכל אשר יכירם יתוודע מיד לעובדה שהוא עומד בפני מי שכל מציאותו חדורה באלקות, לפי שיש לו דעת והכרה אמיתית באלקות⁵³.

ולפיכך, למרות שבחינת הדעת נמצאת אצל כל אחד מישראל בעומק נפשו, מכל מקום הדרך לגלות את הדעת שבקרבו היא ע"י שחכמי העדה מלמדים „דעת את העם ולידע גדולת ה“⁵⁴.

[רבינו דייק בלשונו וכתב „ומתלבשין בגוף ונפש של חכמי הדור“, ולא „בנפש וגוף“ – כי התלבשות זו של בחינת משה בגופם של חכמי הדור עיני העדה, אינה ע"י ממוצע של הנפש (דהיינו שתחילה היא מתלבשת בנפש החכמים, ואחר כך הנפש משפיעה על הגוף), אלא היא באופן ישיר.

זאת אומרת:

כשם שאצל משה רבינו עצמו כל מהותו היתה בחינת הדעת באלקות, עד שגם גופו לא הסתיר על כך, ולכן אף בגופו האירה בגלוי התקשרותו לאלקות – כך הוא גם אצל החכמים עיני העדה, שהניצוץ

53) ראה בזה להלן אגרת הקודש סימן כז. לקוטי שיחות חלק ו עמ' 266 ובהערות בשולי הגליון שם.

54) אך יחד עם זה – עיקר הגורם לכך שיהודי יכול לגלות בעצמו ענין הדעת באלקות – הוא משום שבחינת הדעת טמונה אצלו, בנפשו פנימה – כדלהלן בחלק הבא (עמ' שעז).

זה בכמה מקומות – ראה לדוגמא שיר השירים רבה א, טו. וראה רש"י תענית כד, א (ד"ה מעיני) – „זקנים מאירי עיני העם“. וראה להלן אגרת הקודש סימן יד בביאור תואר זה ע"פ פנימיות הענינים.

52) ראה תקוני זהר תיקון סט (קיב, א): „ואתפשוטוי דמשה . . בכל צדיק וצדיק“.

ממשה רבינו מתלבש בגופם באופן **ישיר**, עד שגם בגופם מאירה בגלוי התקשרותם לאלקות ואין הגוף מסתיר על הנשמה (ע"פ הערות על תניא).

ולכן הצדיקים הנעלים, עיני העדה שבכל דור, נקראים **בשם משה**, כמו שמצינו בכמה מקומות בגמרא⁵⁵ שתלמידי חכמים⁵⁶ מכוונים בשם "משה", וכן אמרו (בראשית רבה נ, ז) דאין דור שאין בו כמשה – כי חכמי הדור עיני העדה דומים למשה רבינו בכך שבחינת הדעת באלקות **מאירה גם בגופם**.

וזהו שמצינו בספרים הקדושים⁵⁷, שישנו ענין נעלה בראיית פני צדיק, ועד כדי כך שהיו צדיקים גדולים שמיעטו באמירת דברי תורה, ועיקר השפעתם היתה ע"י שהחסידים הביטו בתואר פניהם – כי היות שאצל הצדיקים הגדולים ("עיני העדה") ניצוץ ממשה רבינו מלוּבש **בגופם** – ניתן לקבל השראת קדושה ובחינת הדעת באלקות גם ע"י הבטה בגופם (בנוסף לכך שהם משפיעים דעת ע"י **שמלמדים** את העם דעת).

וממשיך רבינו ומפרט, שלימוד הדעת את העם ע"י חכמי העדה פועל בכל אחד מיישראל גם בנוגע –

וְלַעֲבָדוֹ פֶּלֶב וְנֶפֶשׁ.

העבודה של כל יהודי, "בלב ונפש" (אהבת ה', יראת ה' כו'), תלוי במדת הדעת שלו באלקות (כפי שממשיך). ולפיכך, כאשר חכמי העדה מלמדים את העם דעת, הם מאפשרים להם לעבוד את ה' בלב ונפש.

ו, ט) ואלה תולדות נח. וברשימות זקני החסידים על דברי רבינו בתניא כאן, מובא בשם החסיד הנודע ר' שמואל בצלאל (שהי' מורו של אדמו"ר הרי"צ בצעירותו), שבגלל גודל הענין של ראיית פני צדיק כשלעצמה, חסידים מסתכלים שוב ושוב בפני רבם ולעולם אינם שבעים מכך. [ולהעיר גם מעירובין יג, ב: "אמר רבי, האי דמחדדנא מחבראי, דחזית' לרבי מאיר מאחורי', ואילו חזית' מקמי' הוה מחדדנא טפי, דכתיב (ישעי' ל, כ) והיו עיניך רואות את מוריד". הרי עצם ראיית פני הרב כחו גדול.

55) ראה חולין צג, א וברש"י שם. ושם נסמן. 56) יש להעיר, שאף שגדר תלמיד חכם בנוגע למצות כיבוד תלמידי חכמים וכיו"ב תלוי בעיקר בדיעותיו הרבות בתורה – הרי כדי להיות בכלל תלמיד חכם שהוא בחינת משה משום שיש בו ניצוץ ממש מבחינת משה, לא די בכך, אלא צריך להיות תלמיד חכם אמיתי ע"פ פנימיות הענינים, דהיינו אדם הבטל לה' ומתעצם עם התורה שלומד. ראה בפרטיות יותר לעיל פרק ב הערה 77 ובעיונים שם אות נב. 57) ראה לוח היום יום יד טבת. ועוד. וראה גם ספר תפלה למשה פרשת נח עה"פ (בראשית

כמו"ש דע את אלהי אביך ועבדהו בלב שלם ונפש
חפיצה, ולעתיד הוא אומר ולא ילמדו איש את רעהו
לאמר דעו את ה' כי כולם ידעו אותי וגו'.

**בִּי הַעֲבוֹדָה שֶׁפִּלַּבְתָּ הִיא לְפִי הַדַּעַת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דברי הימים א כח, ט) "דַּע
אֶת אֱלֹהֵי אֲבִיךָ וְעַבְדֵהוּ בְּלֵב שְׁלֵם וְנַפְשׁ⁵⁸ חֲפִצָּה".**

אמנם ניתן לעבוד את ה' במעשה בפועל גם בלי בחינת הדעת באלקות,
אך על מנת שתהי' עבודה אמיתית בלב, דהיינו שיהיו לאדם רצון וחפץ
לעבוד את ה', והעבודה תהי' כראוי, הרי זה ע"י הדעת דוקא.

וזהו שאמר הכתוב, "דע את אלהי אביך ועבדהו בלב שלם ובנפש חפצה"
— כי רק ע"י בחינת הדעת באלקות ("דע את אלקי אביך"), ניתן לעבוד את
ה' "בלב שלם ובנפש חפצה" — "מאהבה ומרצון, ולא מיראת העונש"⁵⁹
(מצודות על הפסוק).

**וְלַעֲתִיד הוּא אֹמֵר (ירמיה' לא, לג⁶⁰) "וְלֹא יִלְמְדוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ לֵאמֹר דַּעוּ
אֶת ה', בִּי כָּלֵם יִדְעוּ אוֹתִי וגו'".**

מכך שדוקא על לעתיד לבוא נאמר שאז, "לא ילמדו איש את רעהו"
אלא, "כולם ידעו אותי", דהיינו שאז דוקא כולם יגיעו לידי דעת באלקות
מעצמם⁶¹, בלי צורך במורה — מובן שבזמן הזה אין בכחו של כל אחד להגיע
לידי כך בעצמו, אלא יש צורך בחכמי העדה שהם ילמדו את העם דעת.

61 מלבד עצם הלשון "ידעו אותי" המורה על ענין הדעת, גם תוכן הענין מורה שמדובר על דעת באלקות, כי הכוונה ב"ידעו אותי" היא ידיעה, כאדם שיודע ומכיר לרעהו לפי שרואהו תמיד" (לשון אדמו"ר האמצעי בשער האמונה פרק טז), והיינו ענין הדעת שהוא ידיעה מוחשית ממש בהקב"ה.

וראה המשך תרס"ו עמ' תג-תד. ובכמה מקומות].
58 בהערות על תניא העיר דלשון הפסוק הוא "ובנפש".
59 וכמבואר גם לעיל פרק ג עמ' קנח שהדעת "הוא קיום המדות וחיותן".
60 רבינו מביא את הפסוק בדילוג תיבות. ראה הערות על תניא.

[לתוספת ביאור בכל האמור :

דעת **אמיתית** באלקות, אינה כאשר האדם משיג אלקות ע"י שהוא עמל ומתייגע בכחות עצמו ומגיע לידי הכרה מוחשית בזה – אלא כאשר **אלקות מאירה אצלו מלמעלה**.

והענין יובן ממשל של אדם המצייר ציור, דיש בזה שני אופנים. יש מי שכח הציור שלו הוא בדוגמת **פועל** העושה מלאכתו, ויש מי שהוא **אומן** ממש, דהיינו שהוא „חיי“ ענין מסויים ומבטא את התחושות שלו ע"י כח הציור.

דהנה, „בכל ציור הרי יש בו נושא הציור, היינו כל חיותו ומחזה תנועותיו של הציור ההוא, די לעבעדיקייט און די אינערלעכע תנועות פון דעם ציור (- החיות והתנועות הפנימיות של הציור)“, „[ו]הפועל הוא מה שעושה שרטוטים וקווים כאלו, שהם מכילים בעצמם הנושא והמושכל של הציור ההוא. מה שאין כן האומן, הנה הגם שגם הוא עושה שרטוטים וקווים, אבל השרטוטים והקווים באים כמו בדרך ממילא מהמושכל בנושא הציור. [ד]כשהוא כותב את הציור, הרי הוא כולו מסור ונתון ודבוק בהחיות פנימי שבהשכלת נושא הציור ההוא. ומתוך דביקותו, הנה השרטוטים והקווים בכללם, ואופניהם בפרטיות, בא כמו בדרך ממילא. [ו]הציור עצמו מצטייר על גבי הנייר בכל חיותו ובכל חזיונו, כאילו הוא ניצב חי ממש. והוא בא על ידי אימון ידיו של האומן וחכם גדול בחכמת הציור“ (ספר המאמרים תשי"י עמ' 5-34).

ועד"ז בעניננו :

כאשר האדם לומד אודות גדולתו של הקב"ה בכחות עצמו, הנה הגם שכל מטרתו היא להתקשר ולהגיע לידי הרגש באלקות, מכל מקום הוא כמו **פועל**, כי העיקר הוא השכל וההבנה שלו בדברים שלומד, אלא שע"ז הוא מגיע לידי הרגש באלקות. וזה מפני שבעצם הוא מרוחק מהענין ומחוץ לענין, ואינו אלא שלומד **אודות** הענין. ואילו כאשר **אלקות** מאירה אצל האדם בהארה מלמעלה, וכל ענין השכל והדעת הוא רק כלי ביטוי לבטא את דביקותו באלקות המאירה אצלו, הרי זו אמיתית הענין של דעת באלקות.

וזהו שביאר רבינו לעיל אודות משה רבינו ע"ה שהיתה לו דעת באלקות כי נשמתו היתה מושרשת בדעת העליון דעולם האצילות **המיוחדת עם אין סוף ב"ה**. כלומר, משה רבינו היי מקושר לאין סוף ב"ה בתכלית, עד שספירת ה„דעת“ דעולם האצילות שהיא חד עם

עצמות אין סוף ב"ה עצמו האירה בו, והביטוי להתקשרותו באלקות הי' ע"י מדת הדעת.

וע"פ הנ"ל יבואר יותר ענינם המיוחד של צדיקים אמיתיים שיש בתוכם ניצוץ ממש מבחינת משה, ומדוע דוקא הם מסוגלים ללמד דעת את העם:

אין המדובר רק באנשים מוכשרים וחכמים מופלגים שיש להם שכל והשגה להגיע לידי הבנה עמוקה בגדולתו ית' – אלא מדובר באנשים שיש בתוכם ניצוץ מבחינת משה ולכן גם בהם מאירה בגילוי (על-כל-פנים במעט מזער) ספירת הדעת דאצילות המיוחדת עם אין סוף ממש, ע"ד ומעין משה רבינו.

ונמצא, דכאשר חכמי העדה מלמדים דעת את העם – אין זה כמו רב הלומד עם התלמיד ומסביר לו ענין שכלי בגדולתו של הקב"ה וכיו"ב, אלא הם מעבירים לעם את האור האלקי (וההתקשרות העצמית שיש להם בהקב"ה)⁶² ע"י השכל⁶³.

קיצור ב

משה רבינו משפיע דעת לכל נשמות ישראל בכל הדורות, וכל נשמה מקבלת הארה מנשמת משה בהתאם למדרגתה. ועוד זאת, בחכמי ישראל ועיני העדה שבכל דור יש „ניצוץ" ממש מנשמת משה, ועל ידי זה הם משפיעים דעת באלקות לכל ישראל.

וכן מצינו אצל גדולי החסידים במשך הדורות שהי' להם ענין מיוחד ללמוד דוקא את ספרי החסידות של רבותיהם, ולא למדו בקביעות ספרי חסידות שכתבו חסידים, אפילו חסידים גדולים. וכפי שסיפרו זקני החסידים שפעם הגיע החסיד ר' יצחק יואל רפלוביץ לאדמו"ר מהר"ש, וביקש את רשותו להדפיס כתבים של אחד מגדולי חסידי רבינו, והשיב לו אדמו"ר מהר"ש שעל אברך לדעת שיש להגות בעיקר בספרי רבותינו שבהם האלקות בגלוי והשכל בהעלם, ולא בספרי חסידים שבהם השכל בגלוי והאלקות בהעלם. ובשיחת יב תמוז תרצ"ב (טרם נדפסה), שיבח אדמו"ר הרי"צ את כתבי החסידות של הרה"צ ר' הלל מפריטש (מגדולי תלמידי אדמו"ר האמצעי ואדמו"ר הצמח צדק,

62) ולפי זה יובן יותר לשון רבינו לעיל (עמ' שנו), דשבעת הרועים משפיעים „חיות ואלקות" לבני ישראל. דלכאורה צריך ביאור מה הפירוש שמשפיעים „אלקות" לנשמות ישראל (וראה לעיל בעיונים אות קו)?

אבל לפי הנ"ל מובן, דהכוונה היא שאצל צדיקים מיוחדים אלו האירה אלקות ממש, וכאשר השפיעו לנשמות ישראל התקשרות להקב"ה, כל אחד במדה המיוחדת לו, אין הכוונה שלימדו אותם כיצד להתקשר להקב"ה ע"י מדה זו – אלא השפיעו את האלקות שבקרבם לבני ישראל ע"י אותה מדה.

63) ולכן, לפעמים הדעת באלקות שמתגלה ע"י הצדיקים אינה ע"י שמיעת תורה מהם דוקא אלא ע"י ראיית הצדיק, כנ"ל עמ' שסז.

הקדמה לחלק ג

בחלקים הקודמים נתבאר שבחינת משה רבינו ע"ה (דעת באלקות), ממשכת לכל אחד ואחד מישראל בשני אופנים:

(א) נפשות **כל** ישראל יונקות ממדרגת משה.

(ב) ניצוץ מנשמת משה מתלבש בגופם ובנפשם של צדיקי הדור הנקראים „עיני העדה“, וצדיקים אלו מלמדים את העם גדולת ה' כדי שיוכלו לעבוד את ה' בעבודה שלב.

והסיבה שלא די ביניקה מבחינת משה שבכל אחד מישראל, וזקוקים גם לצדיקים עיני העדה היא – כי היניקה של נפשות ישראל היא בהעלם גדול, משא"כ אצל הצדיקים עיני העדה הניצוץ ממשה הוא **בגלוי**, ולפיכך יש בידם היכולת לגלות את ההארה מבחינת משה (בחנית הדעת) הטמונה בלבו של כל יהודי.

והנה, לפי זה ה"י מקום לומר, שעיקר הקבלה ממדרגת משה הוא מה שמקבלים ע"י חכמי ישראל עיני העדה, ולא ע"י היגיעה של כל אחד בכחות עצמו לגלות את הדעת (בחנית משה) הצפונה בנפשו.

ולזאת יבהיר רבינו שאין הדבר כן, כי אילו עיקר ענין הדעת באלקות ה"י **ידיעה והשגה**, ה"י מקום לומר דכיון שעיקר הלימוד בא מחכמי העדה שיש להם השגה אמיתית באלקות, לכן עיקר הדעת באלקות אכן נקנה ע"י הקבלה מהם.

אך באמת, עיקר ענין הדעת הוא שהאדם **מתקשר** לאלקות, וההתקשרות באה בעיקר ע"י יגיעת **האדם** בכחות עצמו⁶⁴ לגלות את הדעת באלקות **הטמונה בנפש האדם עצמו**⁶⁵, וכפי שיבואר להלן טעם הדבר.

ממשיכים דעת באלקות רק בהשגה והסברה, אבל אינם משפיעים את האלקות עצמה. וראה גם אגרות קודש אדמו"ר הרי"צ חלק ב עמ' שצז. חלק ד עמ' תנ-נא.

64) אלא שעדיין יש צורך גם בדעת שע"י עיני העדה, כי ההקדמה לדעת באלקות היא הידיעה וההשגה בגדולת ה' (כדלהלן עמ' שעד-ה), הבאים בעיקר בעזרת הקבלה והלימוד מהצדיקים עיני העדה.

65) ומתוך דברי רבינו יבואר בתוספת עומק

אבל הבהיר שאת החסידות שלו „קוראים“, דוקא את מאמרי חסידות של רבותינו נשיאי החסידות „לומדים“.

והיינו מטעם הנ"ל, דלימוד דעת את העם ע"י הצדיקים עיני העדה אינו ענין שכלי גרידא, אלא השפעה של גילוי אלקות, והם מעבירים ע"י השכל את עצם התקשרותם באין סוף ב"ה. ולכן דוקא צדיק מיוחד מאד כנשיא העדה יכול ללמד דעת את העם, משא"כ חסידים גדולים, אפילו כאלו שהם בעלי מדרגה נשגבה וצדיקים וכו',

וכדי להבין את דברי רבינו דלהלן, יש להקדים:

לפעמים, אדם לומד ענין מסויים ומבינו היטב בשכלו, ומכל מקום, עדיין אין הענין תופס אותו (בלשון אידיש – „עס דערנעמט אים ניט“) אלא הענין נשאר כמו זר אצלו⁶⁶. וענין הדעת הוא, שהאדם מתקשר ומתחבר עם הדבר שלומד, עד שהדבר נעשה אצלו כמציאות מוחשית ממש, והוא קשור ודבוק בו עד כדי כך שהדבר משפיע על כללות הנהגתו.

וכך הוא בענין הדעת באלקות, שלא די בעצם הידיעה וההשגה בגדולת ה', ואף אלו „שיש להם שכל והשגה, שמשגיגים ומשכילים גדולת הבורא ית' מפי ספרים ומפי סופרים, השגה וחבנה גדולה איך שהקב"ה מחי' ומהווה הכל ושלגדולתו אין חקר כו'. . אין זה בבחינת דעת והרגשה בנפשו . . אין בהם בחינת הדעת באלקות" (תורה אור ע"ד, ד), כי ענין הדעת הוא שהאדם יתחבר אל ההבנה שהוא מבין בשכלו, עד שהענין האלקי שמבין יהי' אצלו מוחשי ממש⁶⁷.

דאָה וּהבין מה שכתוב במכתב, ולא ה"ישוב'ניק" שרק שמע ממנו את תוכן המכתב.

אך ההסבר הוא פשוט – יהודי זה שנפטר הוא אדם זר אצל המלמד, ואילו אצל ה"ישוב'ניק" –

הרי זה אביו („דאָס איז זיין טאַטע“).

ועד"ז בענינו, אדם יכול להיות בעל השגה גדולה ולהבין ענין מסויים בשכל כדבעי למהוי, אבל עדיין אין הענין נוגע לו, וממילא אין הענין משפיע עליו ועל הנהגתו. וענין הדעת הוא שהדבר יהי' נוגע לאדם, ויהי' ענין שלו („זיינענ א ענין“), ואז יפעל עליו כדבעי.

67) ע"ד מה שמצינו בגמרא (ברכות סג, א, כגירסת העין יעקב) ש"גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא" (כאשר הגנב עומד בפתח המחותרת, הוא מתפלל לה' שיצליח בגניבתו). דאע"פ שאמין באמונה שלימה שהמפתח להצלחתו הוא ביד ה' (שלכן הוא מתפלל לה' שיצליח), ובודאי ידוע לו שהקב"ה ציווה שלא לגנוב, מכל מקום אמונתו בה' אינה מפריעה לו לגנוב. כי לא חסרה לו הידיעה, אלא חסרה לו הדעת.

וראה אגרות קודש אדמו"ר הזקן עמ' שמב (ועיין שם שמציין למבואר בפרקין שכדי לעורר ראת ה' יש צורך בהעמקה והתבוננות).

מדוע כדי להגיע לבחינת דעת באלקות יש צורך בניצוץ ממש שבקרב כל אחד, ולא די בדעת שיש בנפש האלקית מצד עצמה (כדלהלן בעיונים אות קח).

66) החסיד המפורסם ר' מיכאל בלינער (שימש כמשפיע בשיבת תומכי תמימים בעיר ליובאוויטש, ונודע בכינויו „ר' מיכאל דער אלטער“), המשיל על כך משל (ראה תורת מנחם חלק מב עמ' 165):

בשנים עברו היו „ישוב'ניקעס" – יהודים שלצורך פרנסתם גרו בישובים שבהם היו מעט יהודים, ובגלל הניתוק מסביבה יהודית היו ביניהם כאלו שלא ידעו לקרוא בלשון הקודש.

פעם הגיע מכתב ממקום רחוק לאחד ה"ישוב'ניקעס", וכיון שלא ידע לקרוא, מסר את המכתב למלמד הדרדקי המקומי על מנת שיקראו עבורו.

כאשר המלמד התחיל לקרוא את המכתב, התברר שתוכן המכתב הוא שאביו של ה"ישוב'ניק" נפטר ל"ע, וכאשר ה"ישוב'ניק" שמע זאת, התעלף מיד.

והי' ר' מיכאל מסיים, דלכאורה אינו מובן, הלא את המכתב קרא המלמד, ואילו ה"ישוב'ניק" לא ידע מה כתוב בו, ואם כן לכאורה המלמד הי' צריך להתעלף, כיון שהוא

וכאשר יש לאדם **דעת** באלקות, אזי „בנקל לו מאד לעבוד את ה'
בלב שלם” (דרך מצותיך פ, א), כי מכיון שאלקות היא דבר מוחשי ממש
אצלו, נקל לו להגיע לידי רגש של יראת ה' ואהבתו.
וזהו שיבאר רבינו, כיצד אכן מגיע אדם לדעת באלקות, וכתוצאה
מכך – ליראת ה'.

שאלות חזרה בתניא

תלמיד יקר! אחרי לימוד ושינון בספר התניא פרקים ב' מ"ב עם ביאור והרחבה, כדאי שתבחן את עצמך ותבדוק האם אתה אכן בקי היטב בחומר, ע"מ שהגיע מוכן יותר למבחן שיתקיים א"ה בתחילת חודש אלול בישיבה.

שאלות על פרק ב:

1. במה מתבטא מעלת נשמות הגבוהות, האם רק ביכולתם להרגיש אלוקות?
2. מהי הסיבה שנשיאי ישראל נקראים ראש? האם רק על שם הנהגתם כראש שמנהיג את האיברים? או שיש פה ענין נוסף?!
3. כולנו יודעים שיש כמה דרגות בנפש היהודי. מהו באמת ההבדל בין נפש, רוח לנשמה?
4. ברור לכולנו, שיש חלקים בהם כל היהודים שווים! לדוגמא: נקודת היהדות! אבל באילו חלקים בנפשו של היהודי כן יש חילוק בין נשמתו לנשמת חברו?
5. מהיכן נמשכות דרגות אלו ביהודי?
6. "כמשל הבן הנמשך ממח האב, שאפילו צפרני רגליו נתהוו מטיפה זו ממש" מהם שלושת הפרטים הנלמדים ממשל הציפורניים?
7. מה ההבדל בסוג ההשפעה בין רב ותלמיד לבין רבי וחסיד? האם זה רק ללמוד מדרכיו והנהגותיו?
8. למה דווקא אצל חסידים יש קאך וחביבות מיוחדת להתדבקות לצדיקים? האם יש קשר פנימי בין תורת החסידות לענין ההתדבקות בראשי ישראל?
9. מהיכן יונקים הפושעים והמורדים בתלמידי חכמים ?
10. לסיכום, מהו באמת הצורך שלי בחיזוק ההתקשרות לרבי?

שאלות על פרק מב:

1. "ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה את השם" איך באמת זה ש "לגבי משה מילתא זוטרתא היא" - עונה על השאלה - שמדברת עליי?!
2. מי הם שבעת הרועים? ואיך הם ממשיכים חיות ואלקות לנשמות ישראל?

3. סכל אחד משבעת הרועים עיקר עבודתו הייתה במידה מסוימת, האם גם למשה רבינו - כאחד משבעת הרועים, הייתה מדריגה פרטית מסוימת? או שמא יש בו שוני מכולם?
4. אחרי שהבנתי מהו תפקידו העיקרי ומיוחדותו של משה רבינו, מהו באמת ה"בחינת משה רבינו ע"ה שבכל נפש מבית ישראל"?
5. האם ההשפעה של משה רבינו מגיעה וחודרת לכל אחד לפי החילוקים בשורש הנשמה? או אולי זה תלוי בקשר שלי למשה רבינו?
6. איך אני יכול להשפיע על מידת ההארה של "דעת העליון שבעשר ספירות דאצילות"?
7. יש לי כבר הארה מנשמת משה רבינו, האם ולמה אני צריך להתחבר לניצוצות מנשמת משה רבינו שמתלבשים אצל חכמי הדור עיני העדה?!
8. מה הענין בראיית פני צדיק, לכאורה הניצוץ של משה רבינו, מתלבש בנשמתו של "חכם הדור" ? או אולי גם בגופו?
9. האם יש ההבדל בין שרטוט קוים בציור של סתם אדם לבין שרטוט בציור של אמן? ומה הדמיון לענין הדעת וראיית האלוקות?
10. מה פי' המשג 'ניצוצות' ? ומה זה מוסיף ביאור בתוכן הענין של ההשפעה ממשה רבינו על חכמי העדה ?

הוספה

משניות לר' לוי יצחק שניאורסון ע"ה

פרקי משניות על אזהרות שמו של רבי לוי-יצחק נ"ע,
בעל "יום ההילולא" - כ' מנחם-אב.

של תרומה טמאה, פסול. ושל טהורה, לא ייטול; ואם נטל, כשר. של דמאי--בית שמאי פוסלין, ובית הלל מכשירין. של מעשר שני בירושלים, לא ייטול; ואם נטל, כשר

ג, עלת חזזית על רובו, ניטלה פטומתו, ניקב, נקלף, נסדק, חסר כל שהוא--פסול; עלת חזזית על מיעוטו, ניטל עוקצו, ניקב ולא חסר כל שהוא--כשר. אתרוג הכושי, פסול. הירוק ככרתן--רבי מאיר מכשיר, ורבי יהודה פוסל.

ג, שיעור אתרוג קטן--רבי מאיר אומר, כאגוז; רבי יהודה אומר, כביצה. והגדול--כדי שיאחז שניים בידו אחת, דברי רבי יהודה; רבי יוסי אומר, אפילו בשתי ידיו

ג, אין אוגדין את הלולב אלא במינו, דברי רבי יהודה; רבי מאיר אומר, אפילו במשיחה. אמר רבי מאיר, מעשה באנשי ירושלים, שהיו אוגדין את לולביהן בגימונות של זהב. [ט] ובאיכן היו מנענעין: ב"הודו לה" (תהילים קיח, א; תהילים קיח, כט) תחילה וסוף, וב"אנא ה', הושיעה נא" (תהילים קיח, כה). כדברי בית הלל; בית שמאי אומרים, אף ב"אנא ה', הצליחה נא" (שם). אמר רבי עקיבה, צופה הייתי ברבן גמליאל וברבי יהושוע, שכל העם מטרפין את לולביהם,

מסכת סוכה פרק ג / אות ל

ג, א לולב הגזול והיבש, פסול. של אשרה ושל עיר הנדחת, פסול. נקטם ראשו, נפרצו עליו--פסול; נפרדו עליו, כשר. רבי יהודה אומר, יאגדנו מלמעלן. וציני הר הברזל, כשרות. וכל לולב שיש בו שלושה טפחים, כדי לנענע בו--כשר

ג, ב הדס הגזול והיבש, פסול. של אשרה ושל עיר הנדחת, פסול. נקטם ראשו, נפרצו עליו, או שהיו ענביו מרובות מעליו--פסול; ואם מיעטן, כשר. ואין ממעטין ביום טוב

ג, ערבה גזולה ויבשה, פסולה. של אשרה ושל עיר הנדחת, פסולה. נקטם ראשה, נפרצו עליה, והצפצפת--פסולה. כמושה, או שנשרו מקצת עליה, ושל בעל--כשרה.

ג, ד רבי ישמעאל אומר, שלושה הדסים ושתי ערבות ולולב אחד ואתרוג אחד--אפילו שניים קטומין, ואחד שאינו קטום; רבי טרפון אומר, אפילו שלושתן קטומין. רבי עקיבה אומר, כשם שלולב אחד ואתרוג אחד, כך הדס אחד וערבה אחת

ג, ה אתרוג הגזול והיבש, פסול. של אשרה ושל עיר הנדחת, פסול. של ערלה, פסול.

והם לא נייענעו אלא ב"אנא ה', הושיעה נא" בלבד. מי שבא בדרך, ולא היה בידו לולב-- כשייכנס לביתו, ייטול על שולחנו. ואם לא נטל בשחרית-- ייטול בין הערבים, שכל היום כשר ללולב. [י] מי שהיה עבד או אישה או קטן מקרין אותו, עונה אחריהם מה שהם אומרים; ותהי לו מארה. ואם היה גדול מקרא אותו, עונה אחריו הללו יה

גט [יא] מקום שנהגו לכפול, יכפול; לפשוט, יפשוט. לברך אחריו, יברך. הכול כמנהג המדינה. הלוקח לולב מחברו בשביעית-- נותן לו אתרוג מתנה, שאינו רשאי ליקחו בשביעית

גי [יב] בראשונה היה לולב ניטל במקדש שבעה, ובמדינה יום אחד. משחרב בית המקדש, התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במדינה שבעה, זכר למקדש; ושיהא יום הגף, כולו אסור.

גיא [יג] יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת, כל העם מוליכין את לולביהן לבית הכנסת; וכל אחד ואחד מכיר את שלו, ונוטל-- מפני שאמרו, אין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון של חג, בלולבו של חברו. ובשאר כל ימות החג, יוצא אדם ידי חובתו, בלולבו של חברו

גיב [יד] רבי יוסי אומר, יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת-- שכח והוציא את הלולב לרשות הרבים-- פטור, מפני שהוציאו ברשות. [טו] מקבלת אישה מיד בנה ומיד בעלה, ומחזרת למים בשבת. רבי יהודה אומר, בשבת מחזירין, וביום טוב מוסיפין, ובמועד מחליפין. וכל קטן שיש בו דעת לנענע, חייב בלולב

ט,א ואלו הן הנשרפין-- הבא על אישה ובתה, ובת כוהן; ויש בכלל אישה ובתה-- בתו, ובת בתו, ובת בנו, בת אשתו, ובת בתה, ובת בנה, חמותו, ואם חמותו, ואם חמיו. אלו הן הנשרפין-- רוצח, ואנשי עיר הנידחת. רוצח שהכה את ריעהו, בין באבן בין באגרופ, כבש עליו בתוך המים או בתוך האור, ואינו יכול לעלות משם ומת-- חייב; דחפו לתוך המים או לתוך האור, ויכול הוא לעלות משם ומת-- פטור. שיסה בו את הכלב, שיסה בו את הנחש-- פטור. השיך בו את הנחש-- רבי יהודה מחייב, וחכמים פטורין. המכה את חברו בין באבן בין באגרופ, ואמדהו למיתה, והקל ממה שהיה, לאחר מכן הכביד ומת-- רבי נחמיה פטור; וחכמים מחייבין, שרגליים לדבר.

ט,ב נתכוון להרוג את הבהמה, והרג את האדם, לנוכרי, והרג בן ישראל, לנפלים, והרג בן קיימה-- פטור. נתכוון להכותו על מותניו, ולא היה בה כדי להמית על מותניו, והלכה לה על ליבו, והיה בה כדי להמית על ליבו, ומת, נתכוון להכותו על ליבו, והיה בה כדי להמית על ליבו, והלכה לה על מותניו, ולא היה בה כדי להמית על מותניו, ומת, נתכוון להרוג את הגדול, ולא היה בה כדי להמית את הגדול, והלכה לה על הקטן, והיה בה כדי להמית את הקטן, ומת, נתכוון להכות את הקטן, והיה בה כדי להמית את הקטן, והלכה לה על הגדול, ולא היה בה כדי להמית את הגדול, ומת-- פטור. אבל נתכוון להכותו על מותניו, והיה בה כדי להמית על מותניו, והלכה לה על ליבו, ומת, נתכוון להכות את הגדול, והיה בה כדי להמית את הגדול, והלכה לה על הקטן, ומת-- חייב. רבי שמעון אומר, אפילו נתכוון להרוג את זה, והרג את זה-- פטור.

ט,ג רוצח שנתערב באחרים, כולם פטורים;

מסכת סנהדרין פרק ט / אות ו

ונתן לתוך ידו של עני, או שנטל מתוכה והכניס--בעל הבית חייב, והעני פטור. פשט העני את ידו לפניו ונטל בעל הבית מתוכה, או שנתן לתוכה והוציא--שניהם פטורין; פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונטל העני מתוכה, או שנתן לתוכה והכניס--שניהם פטורין.

א,ב לא יישב אדם לפני הספר סמוך למנחה, עד שיתפלל; ולא ייכנס לא למרחץ, ולא לבורסקי, ולא לאכול, ולא לדון. ואם התחילו, אין מפסיקין; מפסיקין לקרית שמע, ואין מפסיקין לתפילה.

א,ג לא ייצא החייט במחטו סמוך לחשיכה, שמא ישכח וייצא; ולא הבלר בקולמוסו. ולא יפלה את כליו ולא יקרא, לאור הנר. באמת, החזן רואה מהיכן התינוקות קורין; אבל הוא לא יקרא. כיוצא בו, לא יאכל הזב עם הזבה, מפני הרגל עבירה. [ד] אלו מהלכות שאמרו בעליית חנניה בן חזקיה בן גרון, כשעלו לבקרו. נמנו ורבו בית שמאי על בית הלל; שמונה עשר דבר גזרו, בו ביום.

א,ד [ה] בית שמאי אומרין, אין שורין דיו סמנין וכרשינין, אלא כדי שיישורו מבעוד יום; ובית הלל מתירין.

א,ה [ו] בית שמאי אומרין, אין נותנין אונין של פשתן בתוך התנור, אלא כדי שיהבילו, ולא את הצמר ליורה, אלא כדי שיקלוט את העין; ובית הלל מתירין.

א,ו בית שמאי אומרין, אין פורסין מצודות חיה ועופות ודגים, אלא כדי שיצודו מבעוד יום; ובית הלל מתירין.

א,ז בית שמאי אומרין, אין מוכרין לנוכרי ולא טוענין עימו ולא מגביהין עליו, אלא כדי שיגיע למקום קרוב; ובית הלל מתירין.

רבי יהודה אומר, כונסין אותן לכיפה. כל חייבי מיתות שנתערבו זה בזה, יידונו בקלה: הנסקלין בנשרפין--רבי שמעון אומר, יידונו בסקילה, שהשריפה חמורה; וחכמים אומרין, יידונו בשריפה, שהסקילה חמורה. אמר להם רבי שמעון, אילו לא הייתה שריפה חמורה, לא נתנה לבת כוהן שזינת. אמרו לו, אילו לא הייתה סקילה חמורה, לא נתנה למגדף ולעובד עבודה זרה. הנהרגין בנחנקין--רבי שמעון אומר, בסיף; וחכמים אומרין, בחנק.

ט,ד מי שנתחייב שתי מיתות בית דין, יידון בחמורה. עבר עבירה שיש בה שתי מיתות, יידון בחמורה; רבי יוסי אומר, יידון בזיקה הראשונה שבאת עליו.

ט,ה מי שלקה ושנה בבית דין--כונסין אותו לכיפה, ומאכילין אותו שעורים עד שכרסו נבקעת. ההורג נפשות שלא בעדים--כונסין אותו לכיפה, ונותנין לו לחם צר ומים לחץ

ט,ו הגונב את הקסווה, והמקלל בקוסם, והבועל ארמית--קנאין פוגעין בהן. כוהן ששימש בטומאה--אין אחיו הכהנים מביאין אותו לבית דין, אלא פרחי כהונה מוציאין אותו חוץ לעזרה, ומוציאין את מוחו בגזרין. זר ששימש במקדש--רבי עקיבה אומר, בחנק; וחכמים אומרין, בידי שמיים

מסכת שבת פרק א / אות י

א,א יציאות השבת--שתיים שהן ארבע בפינים, ושתיים שהן ארבע בחוץ. כיצד: העני עומד בחוץ ובעל הבית בפינים--פשט העני את ידו לפניו ונתן לתוך ידו של בעל הבית, או שנטל מתוכה והוציא--העני חייב, ובעל הבית פטור; פשט בעל הבית את ידו לחוץ

ט,ג שתת מהן בהמה או חיה, פסולין. כל העופות, פוסלין--חוץ מן היונה, מפני שהיא מוצצת. כל השרצים, אינן פוסלין--חוץ מן החולדה, מפני שהיא מלקה. רבן גמליאל אומר, אף הנחש, מפני שהוא מקיא; רבי אליעזר אומר, אף העכבר.

ט,ד החושב על מי חטאת לשתות--רבי אליעזר אומר, פסל; רבי יהושע אומר, כשיטה. אמר רבי יוסי, במה דברים אמורים, במים שאינן מקודשין. אבל במים מקודשין--רבי אליעזר אומר, כשיטה; רבי יהושע אומר, כשישתה. ואם גירגר, כשר.

ט,ה מי חטאת שנפסלו--לא יגבלם בטיט, שלא יעשם תקלה לאחרים; רבי יהודה אומר, בטלו. פרה ששתת מי חטאת, בשרה טמא מעת לעת; רבי יהודה אומר, בטלו במעיה.

ט,ו מי חטאת, ואפר חטאת--לא יעבירם בנהר ובספינה, ולא ישיטם על פני המים, ולא יעמוד בצד זה ויזרקם לצד אחר; אבל עובר הוא במים עד צווארו. עובר הוא הטהור לחטאת, ובידו כלי ריקן הטהור לחטאת, במים שאינן מקודשין.

ט,ז אפר כשר שנתערב באפר מקלה--הולכין אחר הרוב ליטמא, ואין מקדשין בו; רבי אליעזר אומר, מקדשין בכולו.

ט,ח מי חטאת שנפסלו--מטמאין את הטהור לתרומה, בידיו ובגופו; והטהור לחטאת, לא בידיו ולא בגופו. נטמאו--מטמאין את הטהור לתרומה בידיו, ובגופו; והטהור לחטאת--בידיו, אבל לא בגופו.

ט,ט אפר כשר שנתנו על גבי המים שאינן ראויין לקדש--מטמאין את הטהור לתרומה, בידיו ובגופו; והטהור לחטאת, לא בידיו ולא בגופו

א,ח בית שמאי אומרים, אין נותנין עורות לעבדן ולא כלים לכובס נוכרי, אלא כדי שייעשו מבעוד יום; ובכולן בית הלל מתירין עם השמש

א, ט אמר רבן שמעון בן גמליאל, נוהגין היו בית אבא שנותנין כלי לבן שלהם לכובס נוכרי, שלושת ימים קודם לשבת. ושויין אלו ואלו, שטוענין בקורת בית הבד, ובעיגולי הגת.

א,י אין צולין בשר ובצל וביצה, אלא כדי שייצולו. אין נותנין את הפת בתנור עם חשיכה, ולא חררה על גבי הגחלים, אלא כדי שיקרמו פניה; רבי אליעזר אומר, כדי שיקרום התחתון שלה.

א,יא משלשלין את הפסח לתנור עם חשיכה. ומחזיזין את האור במדורת בית המוקד; ובגבולין, כדי שייצת האור ברובן. רבי יהודה אומר, אף בפחמין כל שהוא

מסכת פרה פרק ט / אות צ

ט,א צלוחית שנפל לתוכה מים כל שהן--רבי אליעזר אומר, יזה שתי הזאות; וחכמים פוסלין. ירד לתוכה טל--רבי אליעזר אומר, יניחנה בחמה, והטל עולה; וחכמים פוסלין. נפל לתוכה משקין, ומי פירות--יערה, וצריך לנגב; דיו, קומוס, וקלקנתוס. וכל דבר שהוא רושם--יערה, ואינו צריך לנגב.

ט,ב נפל לתוכה שקצים ורמשים ונתבקעו, או שנשתנו מראיהן--פסולין; חפושית--בין כך ובין כך--פוסלת, מפני שהיא כשפופרת. רבי שמעון ורבי אליעזר בן יעקב אומרים, הדירה והכינה שבתבואה--כשרין, מפני שאין בהן ליחה.

אפיקטפזיון בשבת. אין מעצבין את הקטן, ואין מחזירין את השבר. מי שנפרקה ידו או רגלו, לא יטרפם בצונן; אבל רוחץ כדרכו, ואם נתרפא, נתרפא.

מסכת נדרים פרק ח / אות ק

ח,א קונם יין שאיני טועם היום, אין אסור אלא עד שתחשך. שבת זו--אסור בכל השבת, ושבת לשעבר. חודש זה--אסור בכל החודש, וראש החודש להבא. שנה זו--אסור בכל השנה, וראש השנה לעתיד לבוא. שבוע זה--אסור בכל השבוע, והשביעית לשעבר. אם אמר יום אחד, ושבת אחת, וחודש אחד, ושנה אחת, שבוע אחד--אסור מיום ליום.

ח,ב עד הפסח, אסור עד שיגיע; עד שיהא, אסור עד שייצא. עד פני הפסח, רבי מאיר אומר, אסור עד שיגיע; רבי יוסי אומר, אסור עד שייצא. [ג] עד הקציר, עד הבציר, עד המסיק--אין אסור אלא עד שיגיע. זה הכלל: כל שזמנו קבוע, ואמר עד שיגיע--אסור עד שיגיע; עד שיהא, אסור עד שייצא. וכל שאין זמנו קבוע--בין שאמר עד שיהא, בין שאמר עד שיגיע--אין אסור אלא עד שיגיע.

ח,ג [ד] עד הקיץ, עד שיהא הקיץ--עד שיתחילו העם להכניס כללות; עד שיעבור הקיץ, עד שיכפלו המקציעות. עד הקציר--עד שיתחילו העם לקצור קציר חטים, ולא קציר שעורים. הכול לפי מקום נדרו--אם היה בהר, כהר; אם היה בבקעה, כבקעה. [ה] עד הגשמים, עד שיהיו הגשמים--עד שתרד רביעה שנייה; רבן שמעון בן גמליאל אומר, עד שתגיע זמנה של רביעה. עד שיפסקו גשמים, עד שייצא ניסן כולו, דברי רבי מאיר; רבי יהודה אומר, עד שיעבור הפסח.

מסכת שבת פרק כב / אות ח

כב,א חבית שנשברה--מצילין ממנה, מזון שלוש סעודות, ואומר לאחרים, בואו והצילו לכם; ובלבד שלא יספוג. אין סוחטין את הפירות להוציא מהן משקין; יצאו מעצמן, אסורין. רבי יהודה אומר, אם לאוכלין, היוצא מהן מותר; ואם למשקין, היוצא מהן אסור. חלות דבש שריסקן מערב שבת--יצאו מעצמן, אסורין; רבי אלעזר מתיר.

כב,ב כל שבא בחמין מלפני השבת, שורין אותו בחמין בשבת; וכל שלא בא בחמין מלפני השבת, מדיחין אותו בחמין בשבת--חוץ מן המליח הישן וקוליים האספגן, שהדחתן היא גמר מלאכתן.

כב,ג שובר אדם את החבית לאכול ממנה גרוגרות, ובלבד שלא יתכוון לעשותה כלי. אין נוקבין מגופה של חבית, דברי רבי יהודה; ורבי יוסי מתיר. לא ייקבנה מצידה. אם הייתה נקובה--לא ייתן עליה שעווה, מפני שהוא ממרח; אמר רבי יהודה, מעשה בא לפני רבן יוחנן בן זכאי בערב; ואמר, חושש אני לו מחטאת.

כב,ד נותנין תבשיל לתוך הבור בשביל שיהא שמור, ואת המים היפים ברעים בשביל שייצנו, ואת הצונן בחמה בשביל שייחמו. מי שנשרו כליו בדרך, מהלך בהן ואינו חושש; הגיע לחצר החיצונה--שוטחן בחמה, אבל לא כנגד העם.

כב,ה הרוחץ במערה או במי טבריה--מסתפג אפילו בעשר לונטייות, ולא יביאם בידו; אבל עשרה בני אדם מסתפגין בלונטית אחת, פניהם ידיהם ורגליהם, ומביאין אותה בידם.

כב,ו סכין ומתמשין, אבל לא מתעמלין ולא מתגרדין. אין יורדין בפילומה, ואין עושין

חיטים ושתי חבייות של יין--הרי זה יכול להפר את נדרו שלא על פי חכם, ויאמר לו, כלום אמרת לי אלא מפני כבודי, וזה הוא כבודי. וכן האומר לחברו קונם שאת נהנה לי, אם אין אתה נותן לבני כור אחד של חיטים ושתי חבייות של יין--רבי מאיר אומר, אסור עד שייתן; וחכמים אומרים, אף זה יכול להפר את נדרו שלא על פי חכם, ויאמר לו, הרי אני כאילו נתקבלתי. היו מסרבין בו לשאת את בת אחותו, אמר קונם שהיא נהנית לי לעולם, וכן המגרש את אשתו, אמר קונם אשתי נהנית לי לעולם--הרי אלו מותרות להנות לו, שלא נתכוון זה אלא לשם אישות. היה מסרב בחברו שיאכל אצלו, אמר קונם לביתך שאיני נכנס, וטיפת צונין שאיני טועם לך--מותר ליכנס לביתו ולשתות צונין, שלא נתכוון זה אלא לשום אכילה ושתייה'

ח,ד קונם יין שאיני טועם השנה, ונתעברה השנה--אסור בה ובעיבורה. עד ראש אדר, עד ראש אדר הראשון. עד סוף אדר, עד סוף אדר השני. רבי יהודה אומר, אמר קונם יין שאיני טועם עד שיהא הפסח--אינו אסור, אלא עד לילי הפסח, שלא נתכוון זה, אלא עד שעה שדרך בני אדם לשתות יין. [ו] אמר קונם בשר שאיני טועם עד שיהא צום--אינו אסור, אלא עד לילי הצום, שלא נתכוון זה, אלא עד שעה שדרך בני אדם לאכול בשר. רבי יוסי בנו אומר, אמר קונם שום שאיני טועם עד שתהא שבת--אין אסור, אלא עד לילי שבת, שלא נתכוון זה, אלא עד שעה שדרך בני אדם לאכול שום.

ח,ה [ז] האומר לחברו קונם שאיני נהנה לך, אם אין אתה בא ונוטל לבניך כור אחד של

שאלות על השיעורים היומיים

תלמיד יקר! על מנת לקבל את המלגה על חלק זה במבצע, יש לענות תשובות נכונות על שאלות אלו בתוך החוברת.

יום ראשון יו"ד מנחם אב

חומש: א. מהם ב' הפי' במילה ואתחנן? ב. מהם ב' הפי' ב"רב לך"?

תניא: מה ההבדל בין חסד דקדושה לחסד דקליפה בהרגשתם?

היום יום: אך הרבי תובע מידת אמת. ולכן?

רמב"ם ג' פרקים: א. מה ההבדל בין הגט 'בטל' לבין הגט 'פסול'?

ב. כיצד הקטנה ממאנת? ומה הכוונה יודעת לשמור קדושיה?

ג. מהי טענת "לפקדון נתתיו לו" ומה ההלכה?

רמב"ם פ"א: אבידת רבו ואבידת אביו. מי קודמת?

יום שני י"א מנחם אב

חומש: א. מה ההבדל בין ילמדון (המ' בשווא) לבין ילמדון (המ' בצירה)? ב. "זיוציאך בפניו" בפני מי? (ב' פי')

תניא: מהי ההשוואה בין צדקה לשריון?

היום יום: מה המאמר ראשון ששמע אדמוה"ז במעזריטש?

רמב"ם ג' פרקים: א. "או שטבע בים הגדול ומת" מנלן שאכן מת? ומה ההלכה?

ב. אדם שנפטר והשאיר אחריו אר ורק נכדה, אשתו זקוקה לייבום? ומנלן?

ג. מה זה "מורדת" ומה הדין בכזה מקרה?

רמב"ם פ"א: מדוע מוצא האבידה לא צריך להשבע (שלא היה יותר)?

יום שלישי י"ב מנחם אב

חומש: "אז יבדיל" - א. הרי הבדילו רק לאחר הכניסה לארץ? ב. למה הזדרז משה להבדיל הרי קולטות רק לאחר שייבדלו אותן שבארץ ישראל?

תניא: איפה היא ראשית תוספת ההשפעה?

היום יום: איך ואהבת לרעך הוא ביאור על ואהבת את ה'?

רמב"ם ג' פרקים: א. האם אשה נאמנת לומר 'מת בעלי'? והאם יבמה נאמנת לומר 'מת יבמי'? ומדוע?

ב. על פי מה מחליט ב"ד האם ייבום או חליצה?

ג. בפני כמה 'צריך' לחלוץ? ובפני כמה 'כדאי'? ומדוע אפילו עמי הארץ?

רמב"ם פ"א: האם המאבד דינר בתוך החול וחוזר לחפשה עם כברה דינו כמתייאש ומדוע?

יום רביעי י"ג מנחם אב

חומש: א. לאיזה עניין מביא רש"י את הדוגמא מסרסור שמטעה את הלקוח? ב. כבד את אביך . . .
כאשר צוך. איפה?

תניא: מה ההבדל ב'עבודה' בין פריעה למילה? ומי עושה כל אחד מהם?

היום יום: כמה דרגות מפרט בעסק התורה?

רמב"ם ג' פרקים: א. למה הרמב"ם מתכוון כשהוא אומר במהלך כל הפרק 'שתי אחיות'?

ב. 'מי שקידש אחת משתי אחיות ואין ידוע אי זה מהן קדש' כיצד יכול לקרות מקרה זה?

ג. 'הלך בעלה...ושמעה שמת ונשאת ואחר כך בא הבעל הראשון, ומתו שניהן, האחין חולצין ולא מייבמין' מדוע האח של הבעל השני צריך לייבם הרי קידושי אחיו כלל לא תפסו?

רמב"ם פ"א: מצא טלית או קרדום מה יעשה?

יום חמישי י"ד מנחם אב

חומש: א. מהם ב' הפי' ב'ולא יסף"? ב. "ואת תדבר אלינו", ל' נקבה. מדוע?

תניא: מדוע נקראת הצדקה שלום?

היום יום: מהם ב' הפירושים בקנה לך חבר?

רמב"ם ג' פרקים: א. מדוע תקנו חכמים את דין "כתובה" ועל איזה דין זה משליך ברמב"ם היומי?

ב. אם הודה מעצמו, איזה תשלומים יתחייב ומדוע?

ג. "אין דנין דין זה אלא בפני הבית" איזה בית? ומדוע צריכים ב"ד של עשרים ושלושה?

רמב"ם פ"א: מצא מעות בחנות השולחני מה דינו?

יום שישי ט"ו מנחם אב

חומש: א. "ואהבת". מהי המעלה בעשייה מאהבה על פני עשייה מיראה? ב. "ובשכבך". כשאתה שוכב או בזמן השכיבה?

תניא: מהי הסיבה שאין התינוק יכול לדבר אף שמבין הכל?

היום יום: מה המעלה בט"ו אב על כל ט"ו בחודש?

רמב"ם ג' פרקים: א. בא עד אחד ואמר נטמאת ואח"כ הגיע עד אחד והכחיש, מה ההלכה ומדוע?

ב. מדוע בי"ד מאיימים על הסוטה?

ג. "וטבעת קבועה בה" היכן היא הטבעת ומה מטרתה?

רמב"ם פ"א: מתי חצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו? פרט חצר שדה וגינה!

שבת קודש ט"ז מנחם אב

חומש: א. "ולא תחנם". מהם ב' הפי"? ב. הסבר: "מזבח". מצבה". "אשירה".

תניא: מה מורה תמונת אות ה'?

היום יום: מה ביאור אדמו"ר האמצעי על נסיעותיו של הבעש"ט?

רמב"ם ג' פרקים: א. היה בעלה כהן, מה דין שיירי המנחה ומדוע?

ב. מה מטרת ההתראה? והאם ת"ח גם צריך התראה?

ג. על איזה קרובת משפחה יש מצווה לאדם לשאת לאשה, ומנלן?

רמב"ם פ"א: לגבי איזה דין מוזכר הענין של סימן מובהק?

יום ראשון י"ז מנחם אב

חומש: א. "והיה עקב תשמעונו". מה ההדגשה בעקב (הול"ל והיה אם תשמעו וכיו"ב)? ב. מאיפה ההוכחה שמצווה נק' ע"ש גומרה?

תניא: מאיפה נשפע ריבוי העולמות ההיכלות והמלאכים?

היום יום: מה היחס בין אש לפנימיות התורה?

רמב"ם ג' פרקים: א. נערה המאורשה שהתחייבה סקילה, היכן סוקלים אותה? ומדוע?

ב. מה זה אומר 'שפחה חרופה'? וכיצד זה ייתכן?

ג. דין שפחה חרופה - חיוב מלקות, רק לה ולא לו, מנלן? והאם גם בשוגג?

רמב"ם פ"א: אדם מועד לעולם. ולכן?

יום שני י"ח מנחם אב

חומש: "גדולים ועצומים ממך". ממך גדולים ועצומים, אך באמת לא?

תניא: מאיפה מגיעה החיות שבעולם הזה? (בשונה מהעולמות העליונים)

היום יום: עד איפה צריכה אהבת ישראל לתפוס?

רמב"ם ג' פרקים: א. אשה שהיא ספק טמאה [בטומאת נדה או זבה] האם צריכה להביא קרבן אחרי שהיא טהורה (ויצאת מספק הטומאה)?

ב. אשה סומא איך עליה לבדוק את עצמה האם היא טהורה או טמאה?

ג. מה ההבדל בין זבה קטנה לזבה גדולה בקשר להבאת קרבן?

רמב"ם פ"א: איך משערים את הצער?

יום שלישי י"ט מנחם אב

חומש: א. "שני לוחת האבנים" - כ' חסר. מדוע? ב. ובאהרן . . להשמידו .. ואתפלל.. מה הפשט בלהשמידו? והאם התפילה הועילה?

תניא: מה המשל מהאדם התחתון?

היום יום: מהם הלימודים שנזכרים היום?

רמב"ם ג' פרקים: א. מה הגדר של אשה זקנה?

ב. רוק תפל. פרט מה הגדר של רוק תפל?

ג. עובר שהוציא את ידו, פרט האם אמו טמאה על יד כך?

רמב"ם פ"א: מהדין המבייש את הישן? פרט!

יום רביעי כ' מנחם אב

חומש: א. "על כן לא היה ללוי חלק". מהי הסיבה? ב. "ויאמר ה' אלי". למרות ש?

תניא: מדוע אין התלמידי חכמים צריכים לעסוק בגמ"ח?

היום יום: לגבי מה משווה בין תפילין לאהבה ויראה?

רמב"ם ג' פרקים: א. הבעל כותית קנאין פוגעין בו, מה ענשו אם לא פגעו בו? ומה ה'הפסד' הגדול בעוון זה?

ב. האם גר יכול לטבול טבילת גירות ביום טוב? ומדוע?

ג. מה זה "גר תושב" ומתי אפשר לקבלו?

רמב"ם פ"א: חרש שוטה וקטן פגיעתן רעה. הסבר!

יום חמישי כ"א מנחם אב

חומש: א. מאיזה פסוק דרשו ש'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים? ב. "בקרוב כל ישראל". מה הפי' למסקנה ומדוע?

תניא: "המלך המרומם לבדו מאז". ממתיי? ומה זה מבטא?

היום יום: מהי ההתעסקות בדרכי החסידות ועל מי מוטל?

רמב"ם ג' פרקים: א. מהו 'אסופי? ומה דינו אם נמצא בעיר שרובה עכו"ם?

ב. "כלל גדול אין איסור חל על איסור" אלא אם כן? הבא דוגמא!

ג. אישה שיצא עליה שם שנתקדשה ונתגרשה, מותרת לכהן? ומה הדין אם יצא קול שהיא חלוצה?

רמב"ם פ"א: מהם ב' ההבדלים בין מזיק גופו של חברו למזיק ממונו?

יום שישי כ"ב מנחם אב

חומש: א. "והשקית ברגלך". מה החסרון? וכיצד מתתקן בארץ ישראל? ב. "השמרו לכם". מה מיוחד פה שצריך להזהיר השמרו לכם?

תניא: מהי הדרך לזכות לדו"ר האחרונות שנקראות אמת?

היום יום: מה צריך לעשות קודם ברכות השחר?

רמב"ם ג' פרקים: א. מה זה אומר 'מסיח לפי תומו'? ומה ההלכה? ומה רואים במעשה שמביא הרמב"ם?

ב. מה הם סימני 'האומה הקדושה'? ומה לומדים מכך להלכה?

ג. מה הכוונה 'מעלין ליוחסין' וע"פ מה ניתן להעלות ליוחסין וע"פ מה א"א?

רמב"ם פ"א: חמשה שישבו על הכסא ולא נשבר ובא אחרון וישב ונשבר. מי חייב? ומדוע?

שבת קודש כ"ג מנחם אב

חומש: א. "ולדבקה בו". איך אפשר לדבוק בו הרי אש אוכלת הוא? ב. "פחדכם ומוראכם". מה ההבדל? (ב' פרטים).

תניא: מדוע לא היו יכולים לקבל חיות ממהותו ועצמותו?

היום יום: "ממעל ממש" מה הסתירה ומה התיווך?

רמב"ם ג' פרקים: א. 'לא ישא אדם בת עמי הארץ', מדוע? ומדוע ישיא את ביתו לתלמיד חכם?

ב. מדוע צריך לדעת להבדיל בין בהמה טהורה לחיה טהורה?

ג. מה זה 'חולק את רגליו' ולמאי הלכתא?

רמב"ם פ"א: מה דין המזיק ממון חברו ולא יודע כמה הזיק?

יום ראשון כ"ד מנחם אב

חומש: א. "אבד תאבדון". מה בא לרבות? ב. "לא תעשון כן". מה לא לעשות? (בי פי).

תניא: לכמה ההארה הזאת מתחלקת? בדרך כלל ובדרך פרט.

היום יום: מה ענה אדמוה"ז לחסידים שסבלו מפשוטי המתנגדים?

רמב"ם ג' פרקים: א. על איזה איסורים עובר מי שאוכל כזית עוף טמא או דג טמא?

ב. כיצד ניתן לאכול דבש דבורים, הרי יוצא מתוך אחד המינין האסורין?

ג. בהמה חולה ונוטה למות, מה עיקר הדין ומה ולמה נהגו גדולי החכמים?

רמב"ם פ"א: מתני המוסר ממון חברו חייב ומתי פטור?

יום שני כ"ה מנחם אב

חומש: א. "רק בכל אות נפשו". באיזה בשר מדובר ומה ההכרח? ב. "רק חזק". מה מלמד החיזוק?
(ב' פ')

תניא: "ויקרא לו א-ל אלוקי ישראל". מה זה הלשון א-ל? למי? ומתי?

היום יום: מדוע גם על בת צריך לומר לתורה (לחופה ולמע"ט)?

רמב"ם ג' פרקים: א. מה זה 'שליל' ומה זה 'שליה' ומה דינם?

ב. האם לסכין השחיטה יש דין מיוחד, וא"כ מה עושים כדי לשנות את דינו?

ג. החוטיין וקרומות שבגוף הבהמה, מה דינם ומשום מה?

רמב"ם פ"א: מאיזה דין מותר להרוג את העובר כשמתקשה לילד?

יום שלישי כ"ו מנחם אב

חומש: א. "הקרובים או הרחוקים". למה מפרט הקרובים והרחוקים? ב. "ודרשת וחקרת ושאלת היטב". איך למדו שבע חקירות?

תניא: מה מוכיח מ"אבוך במאי הוה זהיר טפי"?

היום יום: מה על כל סיפור לפעול?

רמב"ם ג' פרקים: א. כאשר התורה אוסרת בלשון "לא תאכל" וכדומה, צריך לכתוב מפורשות שמותר בהנאה?

ב. מה הסיבה שאסרו גבינת גוים?

ג. מה דין ערלה בחו"ל?

רמב"ם פ"א: מה דין ההורג את עצמו? ומאיפה למדים זאת?

יום רביעי כ"ז מנחם אב

חומש: א. "זאת הבהמה... אייל צבי ויחמור". איזה ב' לימודים למדו מפסוק זה? ב. "היא ראה היא איה היא דיה". אם הכל אותו דבר למה פרט?

תניא: במה תלויה ההשפעה מלמעלה?

היום יום: חודש אלול הוא חודש החשבון ולכן?

רמב"ם ג' פרקים: א. גוי שנגע ביין בלי כוונה או תינוק גוי שנגע ביין, מה דינו ומדוע?

ב. גדוד שנכנס למדינה בדרך שלום מה דין החביות ומדוע?

ג. מותר ליהודי לקבל תשלום חוב מגוי ע"י שמכר עבודה זרה?

רמב"ם פ"א: מה דין הדוחף חברו מראש הגג ומת?

יום חמישי כ"ח מנחם אב

חומש: א. "שנה שנה". מה בא ללמד? ב. האם לקט, שכחה, פאה והפקר חייבים במעשר? ומדוע?

תניא: איך מפרשאת הפסוק "מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ"?

היום יום: מהם ב' הדרכים ברפואת הגוף ואיך הם ברפואת הנפש?

רמב"ם ג' פרקים: א. מה ההבדל בין כל אוכלין האסורין לבין בשר וחלב וכלאי הכרם?

ב. ביצה שנמצא בה אפרוח ו'נשלקה' עם ביצים מותרות, מה זה נשלקה ומה דינה??

ג. 'המעמיד גבינה בשרף פגי ערלה' מה זה אומר ומה ההלכה?

רמב"ם פ"א: מה הפי' "על משענתו"?

יום שישי כ"ט מנחם אב

חומש: א. "אפס כי לא יהיה ברך". "כי לא יחדל אביון". תווך בין הפסוקים! ב. "כי ימכר לך" מהם ב' החידושים פה?

תניא: מהי עיקר העבודה בעקבתא דמשיחא? ומדוע?

היום יום: איזה עבודה יותר גבוהה ואיזה יותר יקרה?

רמב"ם ג' פרקים: א. יהודי שהשאיל כלים מגוי, מה צריך לעשות לפני שמתחיל להשתמש בכלים? פרט את ג ההסוגים

ב. מה הדים אם השוחט שכח לברך לפני השחיטה, ומדוע?

ג. חרש שוטה וקטן, מותרין לשחוט?

רמב"ם פ"א: מה דין הרב המכה את תלמידו ומהיכן נלמד?

שבת קודש ל' מנחם אב

חומש: א. "כי בחפזון". של מי החפזון? ב. והלוי, והגר, והיתום, והאלמנה. ארבעה כנגד מי?

תניא: מהי ההוכחה שגם האהבה ויראה הם בבחי' גבול?

היום יום: מה המנהג בבית רבנו ביחס לשופר ביום זה?

רמב"ם ג' פרקים: א. מה זה 'דרסה', ומה דינה?

ב. מה הדין בן אדם שאבד לו תרנגול ומצאו שחוט?

ג. מדוע הדין של 'דרוסה' יותר חמורה משאר מיני טריפות שהם הלכה למשה מסיני?

רמב"ם פ"א: מיהם השלשה ההורגים בלא כוונה ומה דינם?

דיווח שעות הלימוד

יש לציין בצורה מפורטת, את העניין בחסידות אותו למדת (פרק תניא, מאמר מסוים, שיחה וכדו'), וכמו"כ בנגלה, איזה ענין (גמרא, שולחן ערוך, מדרש וכדו'). ומאיזה שעה עד איזה שעה (וכפי שהוזכר בתקנון - אין חובה ללמוד חצי שעה או שעה ברצף).

יום ראשון יו"ד מנחם אב

לימוד חסידות:	למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
	למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
	למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
לימוד נגלה:	למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
	למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
	למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:

סה"כ למדתי _____ חסידות | סה"כ למדתי _____ נגלה

יום שני י"א מנחם אב

לימוד חסידות:	למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
	למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
	למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
לימוד נגלה:	למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
	למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
	למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:

סה"כ למדתי _____ חסידות | סה"כ למדתי _____ נגלה

יום שלישי י"ב מנחם אב

לימוד חסידות:	למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
	למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
	למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
לימוד נגלה:	למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
	למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
	למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:

סה"כ למדתי _____ חסידות | סה"כ למדתי _____ נגלה

יום רביעי י"ג מנחם אב

לימוד חסידות:	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:

לימוד נגלה:	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:

סה"כ למדתי _____ חסידות | סה"כ למדתי _____ נגלה

יום חמישי י"ד מנחם אב

לימוד חסידות:	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:

לימוד נגלה:	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:

סה"כ למדתי _____ חסידות | סה"כ למדתי _____ נגלה

יום שישי ט"ו מנחם אב

לימוד חסידות:	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:

לימוד נגלה:	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:

סה"כ למדתי _____ חסידות | סה"כ למדתי _____ נגלה

שבת קודש ט"ז מנחם אב

לימוד חסידות:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:

לימוד נגלה:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:

סה"כ למדתי _____ חסידות | סה"כ למדתי _____ נגלה

יום ראשון י"ז מנחם אב

לימוד חסידות:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:

לימוד נגלה:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:

סה"כ למדתי _____ חסידות | סה"כ למדתי _____ נגלה

יום שני י"ח מנחם אב

לימוד חסידות:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:

לימוד נגלה:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:

סה"כ למדתי _____ חסידות | סה"כ למדתי _____ נגלה

יום שלישי י"ט מנחם אב

לימוד חסידות:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
לימוד נגלה:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:

לימוד חסידות:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
לימוד נגלה:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:

סה"כ למדתי _____ חסידות | סה"כ למדתי _____ נגלה

יום רביעי כ' מנחם אב

לימוד חסידות:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
לימוד נגלה:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:

לימוד חסידות:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
לימוד נגלה:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:

סה"כ למדתי _____ חסידות | סה"כ למדתי _____ נגלה

יום חמישי כ"א מנחם אב

לימוד חסידות:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
לימוד נגלה:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:

לימוד חסידות:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
לימוד נגלה:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:

סה"כ למדתי _____ חסידות | סה"כ למדתי _____ נגלה

יום שישי כ"ב מנחם אב

למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:

לימוד חסידות:

למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:

לימוד גולה:

סה"כ למדתי _____ חסידות | סה"כ למדתי _____ גולה

שבת קודש כ"ג מנחם אב

למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:

לימוד חסידות:

למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:

לימוד גולה:

סה"כ למדתי _____ חסידות | סה"כ למדתי _____ גולה

יום ראשון כ"ד מנחם אב

למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:

לימוד חסידות:

למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:

לימוד גולה:

סה"כ למדתי _____ חסידות | סה"כ למדתי _____ גולה

יום שני כ"ה מנחם אב

לימוד חסידות:	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
לימוד חסידות:	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
לימוד חסידות:	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:

לימוד נגלה:	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
לימוד נגלה:	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
לימוד נגלה:	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:

סה"כ למדתי _____ חסידות | סה"כ למדתי _____ נגלה

יום שלישי כ"ו מנחם אב

לימוד חסידות:	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
לימוד חסידות:	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
לימוד חסידות:	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:

לימוד נגלה:	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
לימוד נגלה:	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
לימוד נגלה:	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:

סה"כ למדתי _____ חסידות | סה"כ למדתי _____ נגלה

יום רביעי כ"ז מנחם אב

לימוד חסידות:	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
לימוד חסידות:	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
לימוד חסידות:	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:

לימוד נגלה:	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
לימוד נגלה:	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:
לימוד נגלה:	למדתי:	משעה:	עד שעה:	סה"כ:

סה"כ למדתי _____ חסידות | סה"כ למדתי _____ נגלה

יום חמישי כ"ח מנחם אב

למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:

לימוד חסידות:

למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:

לימוד גולה:

סה"כ למדתי _____ חסידות | סה"כ למדתי _____ גולה

יום שישי כ"ט מנחם אב

למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:

לימוד חסידות:

למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:

לימוד גולה:

סה"כ למדתי _____ חסידות | סה"כ למדתי _____ גולה

שבת קודש ל' מנחם אב

למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:

לימוד חסידות:

למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:
למדתי:	משענה:	עד שעה:	סה"כ:

לימוד גולה:

סה"כ למדתי _____ חסידות | סה"כ למדתי _____ גולה

התקנון

בעמדתנו בימי 'בין המצרים' - ימים בהם תבע הרבי לחיות עם הגאולה באופן מיוחד ע"י לימוד עניני בית המקדש וכו', זהו הזמן המתאים לכל תמים לקבל על עצמו בתוקף, לנצל את ימי 'בין הזמנים' בהנהגה יום יומית של יראת שמים, וקביעות עתים לתורה בכל יום ממש! - כפי הראוי ל'תמים' 'בן של הרבי'.
בהמשך להצלחה הגדולה של המבצע בשנים האחרונות, יוצא שוב 'ועד תלמידי התמימים העולמי' בשיתוף עם הנהלות ישיבות תורת"ל בארה"ק ב'מבצע תורה' לימי בין הזמנים חודש מנחם אב.

**והשנה, חידוש מיוחד !
התלמידים המצטיינים במבצע יצאו ל'טול יומיים'
בימים שלישי ורביעי - כ"ו וכ"ז מנחם אב**

פרטי המבצע

אנא! הקדש מזמנך וקרא את התקנון בעיון הראוי!

- **תלמיד שנרשם למבצע יקבל את חוברת המבצע.**
תוכן החוברת: **תניא עם פ' חסידות מבוארת על (חלק מ) פרקים ב' מ"ב.**
תקנון המבצע • דפי עבודה עם שאלות על השיעורים היומיים.
- **שים לב! ניתן לדווח ע"י חוברת המבצע בלבד.**
את החוברת יש להחזיר לישיבה ביום ראשון א' אלול לנציג! (דו"ח שיוגש מאוחר - לא יקבל מלגה)
התשובות והדו"ח צריכים להיות בכתב ברור וקריא (כתב לא ברור - יפסל!).
- **כל שבוע יחידה נפרדת!**
(ז.א. ניתן להשתתף בשבוע אחד בלבד ולקבל על כך מלגה שבועית).
- **במשך ימי בין הזמנים יש ללמוד בכל יום חצי שעה נגלה וחצי שעה חסידות (לכה"פ).**
(אין חובה ללמוד חצי שעה ברצף)
- **ניתנת הרשות לתלמידים ללמוד מה שליבם חפץ**
(מלבד השיעורים היומיים - חת"ת רמב"ם וענייני משיח וגאולה, אותם אין ללמוד בשעות אלו).
- **זמן המבצע:** יום ראשון יו"ד מנחם אב - שבת קודש פ' ראה ל' מנחם אב.
- **ההרשמה מראש חובה!** בתשלום סמלי של 20 ₪.

פרטי קבלת אישור כניסה לטיול המיוחד:

- חלק א:**
ביצוע משימות ומילוי 'דוח אישי' בכל יום במשך ימי בין הזמנים.
- חלק ב:**
אופן 1: לימוד תורה בכל יום - חצי שעה נגלה וחצי שעה חסידות לכה"פ.
לימוד החסידות לכה"פ 5/7 ימים | לימוד הנגלה לכה"פ 5/7 ימים
מילוי של מקסימום מזכה במלגה בכל שבוע בסך 35 ₪.
אופן 2: לימוד תורה בכל יום - שעה נגלה ושעה חסידות לכה"פ.
לימוד החסידות לכה"פ 5/7 ימים | לימוד הנגלה לכה"פ 5/7 ימים
מילוי של מקסימום מזכה במלגה בכל שבוע בסך 84 ₪.
- חלק ג:**
בחזר שיבצע את חלק א' ב', רשאי למלאות את חלק ג'
כתיבת תשובות על שאלות בשיעורים היומיים חת"ת רמב"ם והיום יום (בחוברת המבצע).
כל שבוע - כתיבת תשובות על כל השאלות - מזכה ב 60 ₪
- חלק ד:**
הצלחה במבחן בתניא עם פירוש חסידות מבוארת.
המבחן יתקיים ביום שני ב' אלול בהיכלי הישיבות.
הצלחה במבחן מעל 80% - מלגה בסך 40 ₪
הצלחה במבחן מעל 90% - מלגה בסך 70 ₪
- כללי המבצע:**
דוח המשימות הינו שער הכניסה למבצע תורה ואין מקבלים עליו מלגה, יש להקפיד על ביצוע המשימות שבדוח בכל שבוע לכה"פ 36 משימות מתוך 46 משימות שבלוח.
- הטיול:**
תלמיד מצטיין שימלא את כל הפרטים, **ישתתף בטיול ללא עלות כלל** (מסכום המלגה).
כל תלמיד שימלא שבוע אחד (לכה"פ) לפי כללי המבצע, זכאי להשתתף בטיול!
[ההשתתפות כרוכה בתשלום בהתאם להצלחתו].

סה"כ ניתן להגיע לערך [ע"י ביצוע של כל המסלולים במשך כל המבצע] **500 ₪ = מחירו של הטיול!**
תלמיד שמשותף בישיבת קיץ, המלצתנו להשתמש בכספי המלגה כסבסוד עלות הישיבת קיץ

משימות שבועיות

	יציאה למבצעים ביום שישי חצי שעה [לכה"פ]	רשימת המשימות לשבוע פ' ואתחנן
	עזרה בבית בערב שבת / בשבת, לפי בקשת ההורים כ 45 דק' [לכה"פ]	
	אמירת שמו"ת לפ' ואתחנן	
	חזרת שיחה בסעודת שבת	

	למדתי 7 פרקי משניות [בכ"ף אב] המתחילות באותיות 'לוי יצחק'	רשימת המשימות לשבוע פ' עקב
	יציאה למבצעים ביום שישי חצי שעה [לכה"פ]	
	עזרה בבית בערב שבת / בשבת, לפי בקשת ההורים כ 45 דק' [לכה"פ]	
	אמירת שמו"ת לפ' עקב	
	אמירת כל התהלים בשבת בבוקר	
	חזרת שיחה בסעודת שבת	

	יציאה למבצעים ביום שישי חצי שעה [לכה"פ]	רשימת המשימות לשבוע פ' ראה
	עזרה בבית בערב שבת / בשבת, לפי בקשת ההורים כ 45 דק' [לכה"פ]	
	אמירת שמו"ת לפ' ראה	
	חזרת שיחה בסעודת שבת	